

Us versus Them

*Een sociaal-historische blik op de escalatie van The Troubles in Noord-Ierland van
1966 tot en met 1972*

Naam: Bosse Klingenberg (6269133)

Begeleider: Liesbeth Rosen Jacobson

Masterscriptie - Geschiedenis van Politiek en Maatschappij

Inleverdatum: 20-6-2022

Woordaantal: 13.734

Abstract

Vanaf eind jaren '60 van de vorige eeuw was Noord-Ierland drie decennia lang in de ban van de gewelddadige Troubles. Dit bloedige conflict tussen protestantse unionisten en katholieke nationalistes escaleerde hevig in een kort tijdsbestek. Dit onderzoek kijkt naar de oorzaken van de plotselinge escalatie in de periode van 1966 tot en met 1972. In de literatuur is veel aandacht besteed aan de beginfase van het conflict. Desondanks is er geen consensus bereikt over de oorzaken van de escalatie en kan men het niet eens worden over de precieze rol van sociale factoren zoals identiteit of religie in dit escalatieproces. Om een bijdrage te leveren aan het historiografisch debat biedt dit onderzoek een sociaal-historisch perspectief op de beginfase van the Troubles. De Social Identity Theory (SIT) en Integrated Threat Theory (ITT) bieden een theoretisch kader voor het vraagstuk. De SIT stelt dat gedrag tussen sociale groepen verklaard kan worden door verschillende (groeps)strategieën. De ITT gebruikt meerdere percepties van bedreigingen om gedrag en houdingen tussen groepen te verklaren. De hoofdvraag wordt beantwoord door een systematische discoursanalyse van krantenartikelen, statements en ooggetuigenverslagen uit te voeren. De bronnen tonen aan dat de eerste aanwijzingen van een onvermijdelijke escalatie vanaf 1968 aanwezig zijn en dat het conflict in 1969 is geëscaleerd. Aan de hand van het onderzochte primaire bronnenmateriaal wordt beargumenteerd dat the Troubles konden escaleren door de wisselwerking van een giftige combinatie van verschillende groepsstrategieën en percepties van bedreigingen.

Kernwoorden: The Troubles, escalatie, Noord-Ierland, (groeps)strategieën, bedreigingen, othering

Inhoudsopgave

Introductie	5
Probleemstelling	5
Methoden	7
1. Theoretisch kader	10
1.1 Social Identity Theory en othering	10
1.2 Integrated Threat Theory	13
1.3 Hypothesen	14
2. Historische context van the Troubles	15
2.1 De opsplitsing van Ierland	15
2.2 Discriminatie door unionistische regimes	15
2.3 Mensenrechtenbeweging in de jaren '60	17
3. De beginfase van the Troubles	18
3.1 Het jaar 1966	18
3.2 Het jaar 1967	19
3.3 Het jaar 1968	19
3.4 Het jaar 1969	21
3.5 Subconclusie	25
4. Een volledig geëscaleerd conflict	27
4.1 Het jaar 1970	27
4.2 Het jaar 1971	29
4.3 Het jaar 1972	32
4.4 Subconclusie	36
Conclusie	39
Bibliografie	44

Lijst met afkortingen

CAIN	Conflict Archive on the Internet
CSJ	Campaign for Social Justice
DHAC	Derry Housing Action Committee
DUP	Democratic Unionist Party
IRA	Irish Republican Army
ITT	Integrated Threat Theory
NICRA	Northern Ireland Civil Rights Association
OIRA	Official Irish Republican Army
PANI	Police Authority of Northern Ireland
PIRA	Provisional Irish Republican Army
PD	People's Democracy
RUC	Royal Ulster Constabulary
SDLP	Social Democratic and Labour Party
SIT	Social Identity Theory
UDA	Ulster Defence Association
UDR	Ulster Defence Regiment
UVF	Ulster Volunteer Force

Introductie

Op 10 april 1998 werd in Belfast het Goedevrijdagakkoord (of *Belfast Agreement*) ondertekend. Hiermee kwam er na dertig jaar officieel een einde aan de bloedige *Troubles* in Noord-Ierland (Aughey, 2005). Tijdens *the Troubles* stonden nationalisten en republikeinen lijnrecht tegenover unionisten en loyalisten. De eerste groep bestond voornamelijk uit katholieken die streden voor onafhankelijkheid. Deze groep identificeerden zich meer met hun buurland, het al onafhankelijke katholieke Ierland. Daartegenover stonden de unionisten en loyalisten die grotendeels aanhangers waren van het protestants christelijke geloof (McGarry & O'Leary, 1995). Zij waren loyaal aan het Verenigd Koninkrijk en identificeerden zich als Brit. Deze groep wilde zich niet afscheiden. In het Goedevrijdagakkoord werd onder andere afgesproken dat Noord-Ierland onderdeel van het Verenigd Koninkrijk zou blijven tot er uit een referendum zou blijken dat onafhankelijkheid gewenst wordt (Belfast Agreement, 1998; Morgan, 2000). Overigens kwam er met het Goedevrijdagakkoord niet direct een einde aan het geweld en sudderden de spanningen nog een tijdje door (Mac Ginty, Muldoon & Ferguson, 2007). Het gewapende conflict zou aan uiteindelijk ongeveer 3500 mensen, waarvan de meeste burgers waren, het leven kosten (Sutton, 2017).

Recent werd duidelijk dat de situatie in Noord-Ierland nog steeds gespannen is. Wegens de Brexit moesten er nieuwe afspraken worden gemaakt over de grens tussen Noord-Ierland en Ierland, dat lid van de Europese Unie blijft. Sinds het Goedevrijdagakkoord waren deze grenzen nagenoeg onmerkbaar, maar door de Brexit zou de grens met Ierland een externe grens van de Europese Unie worden (Cocburn, 2019). Dit zou de handels- en reisvoorwaarden bemoeilijken. Ondanks het feit dat de betrokken landen het erover eens waren dat een harde grens de vrede in gevaar zou brengen, leverde de situatie toch spanningen op en vreesde men zelfs voor het opnieuw oplaaien van geweld (O'Carroll, 2019; Doyle, 2019). *The Troubles* zijn duidelijk nog niet vergeten en de gevolgen in de hedendaagse samenleving zijn soms zelfs nog fysiek zichtbaar. Van de *peace lines* (hekken en muren met prikkeldraad tussen stadsdelen) die in 1969 als tijdelijk oplossing werden gebouwd, staat nog steeds ruim dertig kilometer overeind (Keane, 2021).

Probleemstelling

Aan het bloedige verloop van *the Troubles* is een enorme hoeveelheid literatuur gewijd (Kennedy-Pipe, 2014; Rose, 1999; McKittrick & McVea, 2001). Desondanks is er geen

consensus bereikt over het exacte beginpunt van het conflict (Prince & Warner, 2019; Prince, 2011). Meerdere momenten worden gezien als het startpunt. Zo wordt de oprichting van de loyalistische en paramilitaire *Ulster Volunteer Force* in 1966 als beginpunt aangewezen. Anderen spreken over een uit de hand gelopen mensenrechtenmars in 1968 in Derry als de aanleiding (CAIN, 2006). In augustus 1969 kwamen Britse soldaten naar Noord-Ierland in een poging de rust te herstellen (McKernan, 2004). Sommigen wijzen dan ook die gebeurtenis aan als startpunt van *the Troubles* (Coogan, 2002).

Dit onderzoek heeft niet als doel om het beginpunt van *the Troubles* te achterhalen. Een vernieuwende bijdrage aan de literatuur wordt geleverd door te kijken naar de belangrijkste doorslaggevende factoren in de escalatie van het conflict aan het eind van de jaren '60 van de vorige eeuw. Het is namelijk wel duidelijk dat het conflict rond 1969 snel escaleerde. De Britse troepen arriveerden immers niet lang na de eerste uit de hand gelopen demonstratie en ook andere gewelddadige incidenten volgden elkaar snel op. Hoe na een lange reeks van kleine incidenten het conflict plotseling kon escaleren, is nog maar weinig onderzocht (Carter, 2017; Pruitt, 2009). Literatuur die het escaleren onderzocht is vaak decennia oud en bovendien geschreven voordat er een officieel einde aan *the Troubles* was gekomen (Thompson, 1989; Bell, 1973; Cairns & Darby, 1998). Over het exacte belang van verschillende sociale en maatschappelijke factoren in het snelle escaleren van het conflict is er eveneens onenigheid. Dit onderzoek heeft daarom als doel om meer duidelijkheid te scheppen over het verband tussen sociale factoren en de escalatie. Dit zal gebeuren aan de hand van de volgende onderzoeksvraag: *Waarom konden the Troubles in Noord-Ierland escaleren tussen 1966 en 1973?*

De onenigheid over de rol van sociale factoren uit zich op verschillende manieren in de literatuur. Zo beweert Jenkins (1997) dat religie een minder grote rol speelde dan men doorgaans aanneemt, terwijl anderen juist menen dat religie wel een belangrijke rol speelde (Mitchel, 2017; McAllister, 2000). Ondanks dat religie onderdeel is van een identiteit, wordt vaak wel aangenomen dat sociale identiteit een belangrijke rol heeft gespeeld in de vijandige houding van katholieken en protestanten tegenover elkaar (Livingstone & Haslam, 2008; Hargie, Dickson, Mallett & Stringer, 2008; Ferguson & McKeown, 2016). Naast deze factoren meent Jenkins (1997) dat de wisselwerking tussen nationalisme, sociale identiteit en politiek onderbelicht wordt en deze daarom uitgebreider onderzocht zou moeten worden. Deze wisselwerking lijkt belangrijk en zal in dit onderzoek daarom centraal staan.

Een andere opvallende lacune is dat de rol van contact tussen de verschillende groepen in Noord-Ierland voorafgaand en gedurende *the Troubles* zelden is onderzocht. Onderzoek dat

naar dit onderwerp gedaan is, houdt zich voornamelijk bezig met contact na het Goedevrijdagakkoord (Hewstone et al., 2006). Hierbij wordt vooral aandacht besteed aan het vergevingsproces en blijft contact tijdens het conflict onderbelicht (Moeschberger et al., 2005; Noor, James Brown & Prentice, 2008).

Het beantwoorden van deelvragen zal helpen bij het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Om te weten wat er aan de escalatie voorafging wordt er gekeken naar de historische context van *the Troubles*. Daarnaast wordt aan de hand van de vragen ‘‘Wat gebeurde er van 1966 tot en met 1969 in Noord-Ierland en welke gevolgen hadden deze gebeurtenissen?’’ en ‘‘Wat gebeurde er van 1970 tot en met 1972 in Noord-Ierland en welke gevolgen hadden deze gebeurtenissen?’’ de mate en loop van de escalatie onderzocht. Om een antwoord op de hoofdvraag te kunnen formuleren zal als laatste de deelvraag ‘‘Welke sociale factoren en processen hadden een rol in het escaleren van *the Troubles*?’’ beantwoord moeten worden.

De onderzoeks- en deelvragen zullen aan theorieën getoetst worden. Zoals eerder genoemd, wordt in de literatuur aangenomen dat sociale identiteit een belangrijke rol heeft gespeeld in dit conflict. Volgens de *Social Identity Theory* (SIT) kunnen identiteiten gebruikt worden om gedrag tussen sociale groepen te verklaren aan de hand van verschillende (groeps)strategieën (Taylor & Moghaddam, 1994). Deze strategieën hangen van een aantal aspecten af. Onder andere *othering*, een discursief proces waarmee de kloof tussen groepen groter wordt gemaakt, kan hierin een versterkende rol spelen (Jensen, 2011). Een andere theorie die gedrag en houdingen tussen sociale groepen verklaart, is de *Integrated Threat Theory* (ITT). Deze theorie stelt dat verschillende percepties van gevaren en bedreigingen in een samenleving leiden tot vooroordelen en vijandige houdingen (Stephan & Stephan, 2013). Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen vier soorten bedreigingen. In hoofdstuk één worden deze theorieën verder besproken.

Methoden

Om de mate van *othering* en houdingen te onderzoeken wordt gekeken hoe gebeurtenissen en actoren geportretteerd werden in de media. Het uitvergroten van het conflict in bepaalde media zou immers ook een rol kunnen spelen in de escalatie. Er is gekozen om de discoursanalyse van primaire bronnen te beginnen in 1966. Dit beginpunt is gekozen omdat dit het vroegste moment is dat als begin van *the Troubles* wordt aangewezen (CAIN, 2006; Coogan, 2002). Als eindpunt van dit onderzoek is 1972 genomen omdat dit het dodelijkste jaar van het conflict was

(Sutton, 2017). Data over slachtoffers en geweldplegingen worden gebruikt als indicatoren van escalatie. Deze data is beschikbaar via het *Conflict Archive on the Internet* (CAIN). Het CAIN is een openbaar online archief dat speciaal is opgericht voor het documenteren van bronnen over *the Troubles*.

Bij de discoursanalyse zijn artikelen van verschillende kranten systematisch geanalyseerd en vergeleken om te onderzoeken of er verschillen zijn in de manier waarop gebeurtenissen gedocumenteerd werden. Er is gekeken naar Noord-Ierse en Britse kranten en media om alle kanten van het verhaal te laten zien. De regionale krant *The Belfast Telegraph* biedt hierin een Noord-Iers unionistisch perspectief terwijl de regionale *Irish News* het Noord-Ierse nationalisme vertegenwoordigt. De landelijke kranten *The Observer*, *the Guardian* en *the Times* geven de Britse visie weer.

Daarnaast zijn officiële verklaringen en statements van verschillende actoren gebruikt. Ten eerste zijn deze goed bruikbaar om te onderzoeken hoe en waarom bepaalde gebeurtenissen plaatsvonden. Ten tweede bieden deze verklaringen de mogelijkheid om reacties en percepties op incidenten te onderzoeken. Hierdoor kan er uitgevonden worden welke gebeurtenissen en reacties bijdroegen aan de escalatie van *the Troubles*. Als laatste zijn verklaringen en statements een goede manier om sociale identiteit en *othering* te onderzoeken. Er wordt gekeken hoe de verschillende partijen elkaar portretteerden. Hierbij wordt extra gefocust op woorden die de andere groep in een kwaad daglicht zetten of minderwaardig maakten. Voorbeelden van dit soort woorden zijn: terrorist, moordenaar, onderdrukker, hooligan, provocateur. Als laatste geven ooggetuigenverslagen een goed beeld van hoe de Noord-Ierse bevolking iets ervaarde. Op deze manier kunnen verschillende percepties van gevaar, zoals geformuleerd in de *Integrated Threat Theory*, onderscheiden worden.

Theorie	Toetsing	Soort primaire bron
Social Identity Theory (SIT)	Verschillende (groeps)strategieën	Nieuwsartikelen, statements en ooggetuigenverslagen
Othering	Verschillende dimensie	Nieuwsartikelen en statements
Integrated Threat Theory (ITT)	Percepties van verschillende typen bedreigingen	Nieuwsartikelen, statements en ooggetuigenverslagen

Tabel 1: Gebruikte primaire bron per theorie

Het is belangrijk om te vermelden dat sommige bronnen destijds geheim waren. Deze bronnen zeggen hierdoor vooral iets over mentaliteiten binnen de sociale groep zelf. Een andere belangrijke kanttekening die bij het gebruik van deze bronnen geplaatst moet worden, is het mogelijke gebrek aan neutraliteit van de verklaringen en ooggetuigenverslagen. Het zou immers kunnen zijn dat de schrijvers en partijen bepaalde belangen hadden die de neutraliteit beïnvloedden. Deze bronnen kunnen het beeld daardoor vertekenen. In dit onderzoek kunnen achterliggende politieke bedoelingen echter ook voorbeelden van *othering* en percepties van gevaar zijn en daarmee indicatoren van escalatie. Er is voor gekozen om citaten niet te vertalen zodat de betekenis niet verloren kan gaan door vertaalfouten.

In het eerste hoofdstuk worden de theorieën en concepten verder uitgewerkt. Deze theorieën bieden een kader voor de historische analyse. Vervolgens zal de historische context van het conflict in hoofdstuk twee behandeld worden. Hoofdstuk drie analyseert de periode 1966-1969 en linkt de empirie aan de theorieën. Hetzelfde geldt voor hoofdstuk vier, waarin de periode 1970-1972 wordt behandeld. Er is voor deze afbakening van periodes gekozen omdat het conflict na 1969 een nieuwe fase ingaat. Tot slot wordt in de conclusie gereflecteerd op de bevindingen en zullen er aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan worden.

1. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk richt zich op de theoretische afbakening van het onderzoek. Om te verklaren hoe *the Troubles* eind jaren '60 van de vorige eeuw konden escaleren wordt er gekeken naar sociale factoren en processen. Dit zal gebeuren aan de hand van de *Social Identity Theory* en de *Integrated Threat Theory*. De theorieën worden uitgelegd en vervolgens wordt er toegelicht waarom deze bruikbaar zijn bij het beantwoorden van de hoofdvraag. Daarnaast worden op basis van de theorieën en concepten hypothesen opgesteld.

1.1 Social Identity Theory en othering

De *Social Identity Theory* (SIT) is eind vorige eeuw ontwikkeld door Henri Tajfel en John Turner (Tajfel & Turner, 1979). Deze theorie helpt *intergroup behaviour* (gedrag tussen groepen) te verklaren door te kijken naar het groepspectief in plaats van het individu (Taylor & Moghaddam, 1994; Turner & Reynolds, 2010). In de SIT staan vier concepten centraal: *social categorization* (sociale categorisering), *social identity* (sociale identiteit), *social comparison* (sociale vergelijking) en *psychological group distinctiveness* (psychologisch groeps onderscheid).

Sociale identiteit wordt gedefinieerd door de kennis die iemand heeft over het wel of niet behoren tot een bepaalde sociale groep, in combinatie met de goede en slechte aannames die gelinkt worden aan de groep (Trepte, 2013). Hierbij worden de sociale eigenschappen gecategoriseerd en met een bepaalde groep geassocieerd door het individu. De sociale identiteit van een individu verschilt per context. Zo kan iemand onderdeel zijn van verschillende sociale groepen in verschillende situaties. De theorie maakt een onderscheid tussen de groep waartoe iemand behoort, de *ingroup*, en de groep waar men niet toebehoort, de *outgroup*. Wanneer een individu onderdeel is van een sociale groep zal deze door zowel de *ingroup* als de *outgroup* behandeld worden als lid van de groep. Een individu is gedreven om een positieve sociale identiteit te hebben. Dit verlangen zorgt ervoor dat individuen karakteristieken van de *in-* en *outgroup* met elkaar vergelijken. Hierbij hecht men veel waarde aan de *ingroup* terwijl de eigenschappen van de *outgroup* als minder waardevol worden beschouwd. Dit heeft als doel om een positieve en onderscheidende positie voor de *ingroup* te creëren (Taylor & Moghaddam, 1994). Men wil immers tot de 'goede' sociale groep behoren (Trepte, 2013). Dit is de *psychological group distinctiveness*. Volgens de SIT zal een individu deze *psychological group distinctiveness* meer nastreven naarmate de persoon zich meer identificeert met een

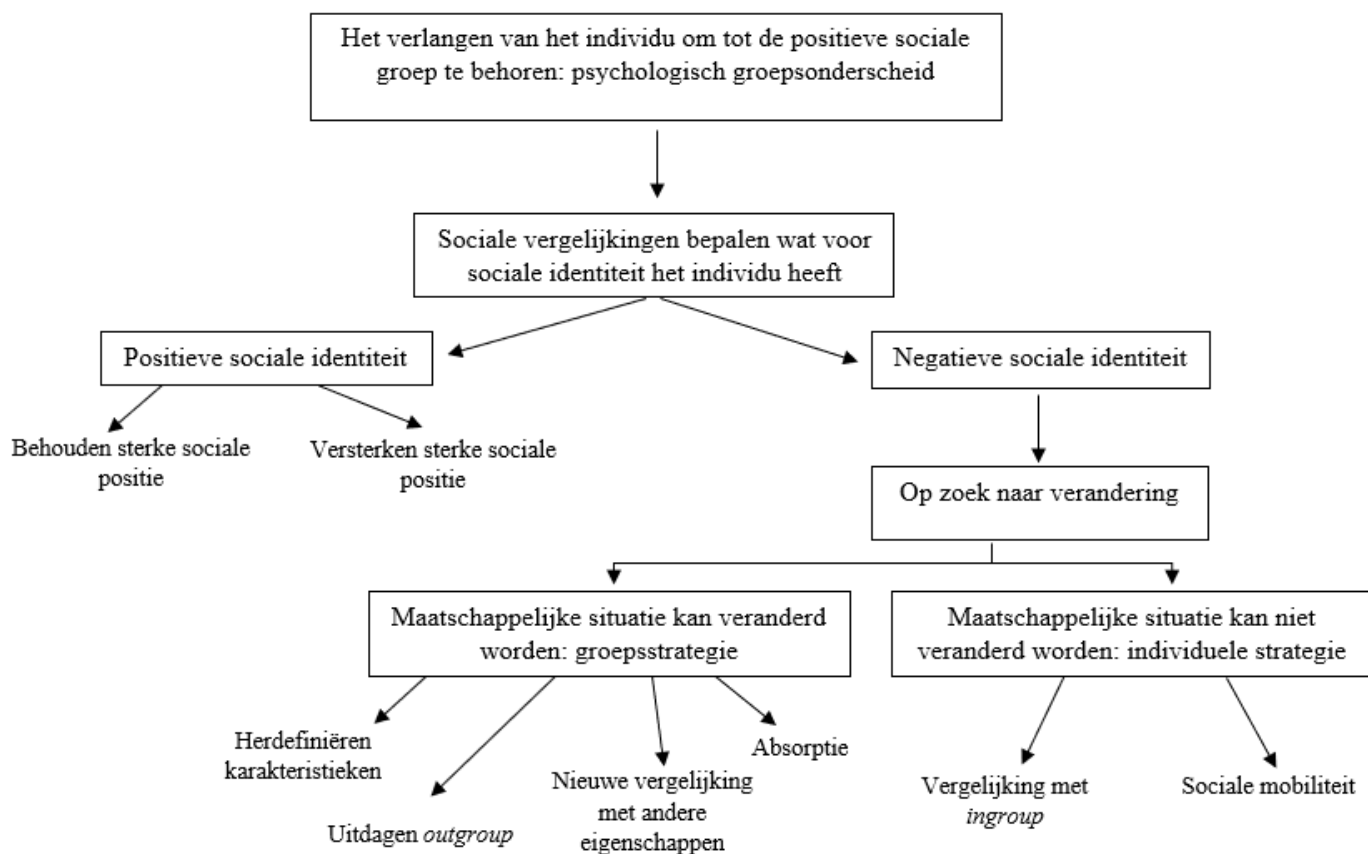
bepaalde sociale groep. Dit hele proces resulteert voornamelijk in bepaalde vijandige houdingen tegenover andere sociale groepen die uiteindelijk het gedrag tussen de *ingroup* en de *outgroup* kunnen verklaren.

Strategieën van de SIT

Zodra een individu constateert dat deze tot een sociale groep met een positieve of dominante status behoort, zal geprobeerd worden om deze positie te behouden of te versterken (Taylor & Moghaddam, 1994). Als er wordt geconstateerd dat de sociale groep een negatieve status heeft, zijn er een aantal andere mogelijke opties die afhangen van de maatschappelijke context. Wanneer de maatschappelijke situatie stabiel is en deze lastig veranderd kan worden, gaat het individu op zoek naar individuele oplossingen. De eerste mogelijke individuele strategie is die van sociale mobiliteit, waarbij het individu, voor zover mogelijk, van sociale groep zal wisselen. De tweede strategie is het doen van een vergelijking met mensen van de *ingroup*. Hierbij gaat het individu op zoek naar positieve kenmerken ten opzichte van anderen uit de *ingroup*.

Als de maatschappelijke context instabiel en veranderlijk is, wordt er gekeken naar groepsstrategieën. Hierbij kan de gehele groep op zoek gaan naar oplossingen op vier mogelijke manieren. De eerste strategie is absorptie: de sociale groep zal proberen om in de andere groep opgenomen te worden. Deze strategie vereist fundamentele veranderingen van de groep. Bij de tweede strategie worden negatieve karakteristieken van de *ingroup* geherdefinieerd om deze positief te maken. Als derde optie kiest men ervoor om op zoek te gaan naar andere eigenschappen van de *outgroup* om te vergelijken. Hierbij vindt een zodanige vertekening plaats waardoor de kans groter wordt dat er een positieve uitkomst zal zijn. De vierde strategie voor het verbeteren van de positie is het uitdagen van de dominante groep. Hierbij gaan groepen een directe competitie met elkaar aan om de sociale positie en hiërarchie te veranderen. Deze strategie heeft de grootste kans om tot conflicten te leiden. In figuur een wordt de SIT schematisch getoond.

Figuur 1. Schematisch overzicht van de Social Identity Theory

Noot. Bewerkt door auteur op basis van Tajfel & Turner (1979).

Othering

Een manier om verschillen tussen sociale groepen te vergroten is via *othering*. Dit proces maakt gebruik van sociale identiteiten om de kloof groter te maken dan die al was. Met *othering* worden de karakteristieken van de *outgroup* via discursieve processen problematisch en minderwaardig gemaakt om de *ingroup* superieur en legitiem te maken (Jensen, 2011). Spivak (1985) geeft drie dimensies van *othering*. De eerste dimensie die zij onderscheidt is die van macht. In deze dimensie wordt de ondergeschikte sociale groep bewust gemaakt van het feit dat de macht bij de andere groep ligt. Dit versterkt de positie van de dominante groep. De tweede dimensie is gericht op de minderwaardigheid van de andere sociale groep. Door een sociale groep op een bepaalde manier neer te zetten wordt deze moreel inferieur gemaakt. Als laatste speelt *othering* een rol in het behouden van informatie en technologie. Deze dimensie

impliceert dat kennis het eigendom van de machtige groep dient te zijn. Bij *othering* wordt dus het verschil tussen ‘wij’ en ‘zij’ benadrukt en groter gemaakt (Lister, 2004).

1.2 Integrated Threat Theory

De volgende theorie die gedrag en houdingen tussen sociale groepen kan verklaren is de *Integrated Threat Theory* (ITT) (Stephan & Stephan, 1996; Stephan & Stephan, 2013). De ITT stelt dat verschillende percepties van gevaren en bedreigingen in de maatschappij leiden tot bepaalde vooroordelen en houdingen. Hierbij maakt het niet uit of deze gevaren daadwerkelijk aanwezig zijn of niet. De perceptie is simpelweg genoeg om vooroordelen te creëren (Stephan & Stephan, 1996; Velasco González et al., 2008). Stephan & Renfro (2002) stellen dat de bedreigingen vanuit de *outgroup* zowel direct gericht kunnen zijn op een individu als op de groep.

Type bedreigingen

De ITT maakt een onderscheid tussen vier gevaren en bedreigingen. Deze bedreigingen kunnen naast elkaar voorkomen en op die manier versterkend werken (Stephan & Stephan, 2013). De mate van waargenomen bedreigingen bepaalt hoeveel vooroordelen en negatieve houdingen tegenover de *outgroup* iemand ontwikkelt.

Allereerst is er de realistische bedreiging. Deze brengt het bestaan, de politieke en economische positie of het welzijn van groepen en individuen in gevaar. De tweede bedreiging is de symbolische. Hierbij is er sprake van verschillende wereldbeelden door andere normen en waarden, moralen en standaarden. Deze bedreiging brengt de manier van leven in gevaar. Hoe meer de normen en waarden tussen sociale groepen verschillen, hoe negatiever de houdingen en vooroordelen tussen de groepen zullen zijn (Esses, Haddock & Zanna, 1993). Hierdoor ontstaat een angst die uiteindelijk kan omslaan in vijandigheid (Greenberg et al., 1990). Op groepsniveau betekent dit dat als de *outgroup* de sociale identiteit en normen en waarden van de *ingroup* bedreigt, de *outgroup* als schadelijk wordt gezien (Branscombe & Wann, 1994). Het derde type bedreiging ontstaat als angst vanuit sociale interacties met personen van de *outgroup*. Bij deze *intergroup anxiety* (intergroeps spanningen) maken personen zich zorgen over eventuele negatieve uitkomsten zoals schaamte, afwijzing of vernedering. Deze angst ontstaat vooral tijdens competitieve interacties waarbij de *ingroup* in de minderheid of ondergeschikt is (Stephan & Stephan, 1996). De *intergroup anxiety* resulteert voornamelijk in het ontwijken van de andere groep. Pettigrew & Tropp (2005) leggen aan de

hand van de contacthypothese uit dat positief contact juist kan helpen in het reduceren van vooroordelen en negatieve houdingen. Negatief contact kan daarentegen de negatieve gevoelens verder versterken (Allport, 1954). Het ontwijken van de *outgroup* en het uitblijven van contact als gevolg van de intergroeps spanningen versterkt de negatieve gevoelens. De laatste voorspeller voor intergroepsgedrag zijn negatieve stereotypes. Deze stereotypen leiden tot een gevoel van bedreiging voor de *ingroup* doordat verkeerde verwachtingen van de *outgroup* ontstaan.

1.3 Hypothesen

In Noord-Ierland waren verschillende en tegenstrijdige sociale identiteiten te vinden. De katholieken stonden recht tegenover de protestanten, evenals de nationalistten tegenover de unionisten. De verwachting is dat de katholieken en nationalistten op zoek gingen naar groepsstrategieën uit de SIT om de maatschappelijke situatie te veranderen. Omdat met name het uitdagen van de *outgroup* tot conflicten leidt, wordt verwacht dat deze strategie het meest is toegepast. Anderzijds is de verwachting dat loyalisten en protestanten de dominante sociale positie niet kwijt wilden raken en daarom op verschillende manieren hun positie probeerden te behouden en versterken. Verder wordt vermoed dat alle partijen voornamelijk gebruik maakten van de tweede dimensie van *othering*, waardoor de vooroordelen en negatieve houdingen verder toenamen en het conflict kon escaleren. Op basis van de ITT wordt verwacht dat het escaleren van *the Troubles* verklaard kan worden door de perceptie van bedreigingen door de diverse sociale groepen. Omdat de realistische bedreiging de meeste impact heeft, is de verwachting dat met name dit type ervaren is, waardoor vijandige houdingen en geweld kon ontstaan. Als laatste wordt vermoed dat er weinig (positief) contact tussen groepen was waardoor de negatieve gevoelens niet weggenomen konden worden en dit een versterkende rol heeft gespeeld.

2. Historische context van the Troubles

Voordat *the Troubles* konden uitbreken was er al decennia lang onrust in Noord-Ierland. De historische context is noodzakelijk om te begrijpen hoe het conflict eind jaren '60 van de vorige eeuw kon escaleren.

2.1 De opsplitsing van Ierland

Noord-Ierland ontstond in 1921 nadat het Ierse eiland na de Ierse Onafhankelijkheidsoorlog in twee delen was opgesplitst (Government of Ireland Act, 1920). Na een bloedige strijd bracht de *Anglo-Irish Treaty* op 6 december 1921 een einde aan de gevechten (Mansergh, 1997). Met dit verdrag werd de Ierse Vrijstaat opgericht. In het verdrag stond ook dat Noord-Ierland onderdeel van deze Vrijstaat zou worden, tenzij de Noord-Ierse regering er voor koos om hier niet aan deel te nemen (Anderson & Bort, 1999). De Noord-Ierse bevolking bestond voor het grootste deel uit protestantse unionisten die afstamden van Britse kolonisten. In het zuiden maakten de katholieke nationalisten het grootste deel van de bevolking uit (Jenkins, 1997; Dorey, 1995). Het Noord-Ierse parlement, dat dus voor het grootste deel uit protestantse unionisten bestond, koos ervoor om van deze laatste optie gebruik te maken. Het parlement liet met een brief aan de Britse koning weten onderdeel te willen blijven van het Britse Koninkrijk en af te zien van aansluiting bij de Ierse Vrijstaat (Gibbons, 2015).

Met de invoering van de Ierse Grondwet in 1937 kwam er een einde aan de Ierse Vrijstaat en werd deze voortaan Éire (of Ierland) genoemd (Constitution of Ireland, 1937). Hierna riep Ierland zichzelf op 18 april 1949 uit tot een Republiek (Fitzduff & O'Hagan, 2009; Ireland Act, 1949). In deze *Ireland Act of 1949* werd ook afgesproken dat Noord-Ierland zich nooit van het Britse Koninkrijk zou kunnen afscheiden zonder de instemming van het Noord-Ierse parlement.

2.2 Discriminatie door unionistische regimes

Doordat de meerderheid van Noord-Ierland uit protestantse unionisten bestond, werd het land decennia lang geregeerd door unionistische en protestantse politieke partijen (McKittrick & McVea, 2001). Hierdoor konden deze partijen hun macht blijven uitbreiden waardoor het voor nationalistische partijen vrijwel onmogelijk was een positie te bemachtigen in het politieke systeem (McKittrick & McVea, 2001). De eerste Noord-Ierse premier, James Craig, veranderde vrijwel direct na de gewonnen verkiezingen van 1921 het stelsysteem om de

unionistische positie veilig te stellen. Daarnaast manipuleerde hij de kiesdistricten in het voordeel van de protestantse partijen door de grenzen zo te verleggen dat zij bij latere verkiezingen een meerderheid zouden behouden (McKittrick & McVea, 2001). Deze *gerrymandering* wekte veel woede en frustratie op bij de katholieke bevolking en politici (Gallagher, O'Connell & O'Connell, 1983). Zelfs de Britse regering keurde de manipulatie af. Desondanks grepen de Britten niet in (McKittrick & McVea, 2001).

Ook op de werkvloer was er discriminatie van de katholieke minderheid in Noord-Ierland. Deze discriminatie was vooral te zien op de verdeling van functies. Het was als katholiek veel moeilijker om een hogere positie te bemachtigen dan als protestant en in de praktijk werden deze posities vooral vergeven aan protestanten (Gallagher et al., 1983). Deze trend gold voor allerlei soorten beroepen en banen in de publieke sector. Het is belangrijk om hier aan te merken dat er ook sprake was van een zekere onwil vanuit de katholieken (Gallagher et al., 1983). Katholieke nationalisten zagen andere katholieken als verraders als zij hogere banen aannamen. Zij zouden dan zijn overgelopen naar de vijand en zich niet meer inzetten voor de nationalistische zaak.

Bij de politie lukte het ook niet om een representatieve afspiegeling van de samenleving te vormen. Het Noord-Ierse politiekorps, de *Royal Ulster Constabulary* (RUC), bestond voor een overgrote meerderheid uit protestanten. Daarnaast was de *Ulster Special Constabulary* (of B-Specials), de zwaarbewapende hulptroepen, uitsluitend protestants. Bovendien waren politiechefs regelmatig aanwezig bij politieke vergaderingen en hadden zij directe banden met protestantse politici (McKittrick & McVea, 2001).

Discriminatie van de katholieke minderheid vond verder plaats op de huizenmarkt (English & Townshend, 1999; Bryan, 2000). Een deel van de verantwoordelijkheid voor de huizenmarkt lag sinds 1945 bij de *Housing Trust* (Gallagher et al., 1983). Deze organisatie werd gesteund en gefinancierd door de Noord-Ierse overheid. Het probleem met de *Housing Trust* was dat zij bewoners kozen op basis van inkomen. De groep katholieken met een hoog inkomen was, mede door de discriminatie op de arbeidsmarkt, veel kleiner dan goedverdienende protestanten. De *Housing Trust* koos de laatste groep dan ook vaker (Barritt & Carter, 1972; Birrell et al., 1971). De organisatie beweerde niet te discrimineren maar de katholieke gemeenschap betwijfelde dit. De *Housing Trust* gaf wel aan dat ze op sommige plekken belemmerd werden door lokale besturen (Gallagher et al., 1983). De lokale politiek bemoeide zich dus ook met het toewijzen van huizen.

2.3 Mensenrechtenbeweging in de jaren '60

Tijdens naoorlogse jaren bleef de ontevredenheid groeien in de Noord-Ierse katholieke gemeenschap en ontstond er steeds meer kritiek op de unionistische regeringen. In 1964 werd daarom de *Campaign for Social Justice* (CSJ) opgericht (CSJ Founding Statement, 1964). De CSJ wilde de discriminatie van de katholieken in Noord-Ierland aan het licht te brengen. Deze organisatie was de voorloper van andere mensenrechtenbewegingen die zich in de jaren '60 verder zouden ontwikkelen. De CSJ hield zich expliciet afzijdig van de nationalistische kwestie en de onafhankelijkheidsstrijd in het land. Leden van de CSJ wilden hier niet mee geassocieerd worden en zich alleen bezighouden met het onrecht dat de katholieken werd aangedaan (Purdie, 1990).

Ondanks dat de CSJ steeds populairder werd bij katholieken, veranderde er weinig. Daarom werd in 1967 de *Northern Ireland Civil Rights Association* (NICRA) opgericht (NICRA Constitution and Rules, 1967). Het primaire doel van de NICRA was een verenigde, onafhankelijke en democratische Ierse Republiek (Purdie, 1990). Daarnaast hadden zij vijf speerpunten: het beschermen van basisvrijheden van alle burgers, het verdedigen van de rechten van alle individuen, machtsmisbruik aan het licht brengen, het informeren over rechten en vrijheid van meningsuiting, samenkomst en vereniging (Northern Ireland Civil Rights Association, 1978). Door de politieke lading van deze doelen konden zij op veel weerstand van unionisten en de Noord-Ierse regering rekenen. De regering beschuldigde de NICRA ervan een front voor nationalistische en communistische ideeën te zijn (Jarman, 2020). Het feit dat prominente nationalistische en leden van de *Irish Republican Army* (IRA) betrokken waren bij de NICRA versterkte deze gedachten alleen maar (Scott, 2013).

3. De beginfase van *the Troubles*

Dit hoofdstuk richt zich op de eerste fase van het conflict. In de periode van 1966 tot en met 1969 is het duidelijk dat er een gevaarlijke situatie in Noord-Ierland aan het ontstaan is. Mensenrechtenmarsen, aanslagen en gewelddadige demonstraties komen steeds vaker voor en zorgen voor een gespannen sfeer in het land. In dit hoofdstuk wordt aan de hand van een analyse van primaire bronnen, bestaande uit statements, ooggetuigenverslagen en krantenartikelen, onderzocht wat er tussen 1966 en eind 1969 gebeurde en welke sociale factoren en processen een rol speelden in de escalatie van *the Troubles*.

3.1 Het jaar 1966

Het begin van extremistisch geweld

In maart en april 1966 vierden Noord-Ierse nationalistenvierden de Paasopstand van 1916, een Iers-republikeinse opstand tegen Britse overheersing, met parades en optochten (Lynn & Melaugh, 2022). Protestanten en unionisten waren bang dat de vieringen nieuw leven in de IRA zouden blazen (McKittrick & McVea, 2001; Lynn & Melaugh, 2022). De IRA was een, voornamelijk uit katholieken bestaande, paramilitaire en terroristische organisatie die streed voor onafhankelijkheid en een vereniging van het Ierse eiland (Terrorism Act, 2000; Hart, 1999). De groepering bestond sinds de Ierse Onafhankelijkheidsoorlog en had al meerdere gewapende campagnes gevoerd in het land. De vieringen hadden een provocerend effect op protestanten. Terence O'Neill, de unionistische premier van Noord-Ierland, gaf aan dat de paasvieringen de situatie alleen maar verbitterden (McKittrick & McVea, 2001). Maar ook de reactie van de *Ulster Volunteer Force* (UVF), de protestantse tegenhanger van de IRA die wilde dat Noord-Ierland onderdeel van het Verenigd Koninkrijk zou blijven en daarom vocht tegen het Iers republicanisme, sprak boekdelen (Nelson, 1984). De UVF maakte in een statement duidelijk dat zij de IRA als bedreiging zagen: *“From this day, we declare war against the Irish Republican Army [...] Known IRA men will be executed mercilessly and without hesitation [...] We are heavily armed Protestants dedicated to this cause.”* (Lynn & Melaugh, 2022). Als dit niet lukte was het motto: *“If you couldn't get an IRA man you should shoot a Taig [katholiek], he's your last resort.”* (Dillon, 1999). Dit geeft aan hoe vanuit het perspectief van de UVF, het republicanisme van de IRA onlosmakelijk verbonden was met het catholicisme. Voor de UVF waren bedreigingen die voortkwamen uit de Paasopstand-vieringen al in april 1966 voldoende om over te gaan op geweld.

Overigens was de angst voor de IRA niet ongegrond. Ierse agenten vonden bij een opgepakt IRA-lid een brief met een strategisch militair vijfstappenplan dat tot escalatie en industriële en agrarische sabotage zou moeten leiden (Irish Republican Army, 1966). In hetzelfde document stond een uitgebreid trainingsschema voor nieuwe rekruten. De intenties van de IRA waren duidelijk.

3.2 Het jaar 1967

De katholieke gelijkheidswens

Vanaf 1967 probeerde de populaire mensenrechtenbeweging NICRA de status quo te veranderen. Met name de doelen “*To highlight all possible abuses of power*” en “*To demand guarantees for freedom of speech, assembly and association*” vormden voor de protestantse machthebbers een bedreiging (Northern Ireland Civil Rights Association, 1978). Zodra Britse politici meer aandacht besteedden aan de Noord-Ierse kwestie werd deze perceptie van dreiging werkelijkheid. Toen Britse parlementsleden in 1967 een bezoek brachten aan Noord-Ierland, weigerden unionistische politici bij vergaderingen en evenementen met de Britten te zijn. Zij deden dit om hun onvrede over de Britse aandacht voor de Noord-Ierse kwestie te uiten. Overige politici bestempelden dit later als provocerend en vijandig (Lynn & Melaugh, 2022).

Ook kranten startten onderzoeken naar de beschuldigingen van discriminatie van katholieken. In het artikel *Ulster's Second-Class Citizens* bewees *the Times* de discriminatie op de banen- en huizenmarkt (The Times, 1967). Dit bewijs bestond uit verzamelde data over segregatie en het toewijzen van huizen en banen in verschillende Noord-Ierse steden. Unionisten waren woedend en bestempelden het artikel als onzin (Rose, 1999). Toch kwamen er als reactie op het artikel nieuwe bezoeken van Britse politici aan Noord-Ierland en spraken ministers van beide landen elkaar meermaals over de situatie (Lynn & Melaugh, 2022). Politici spreken in vergaderingen in deze periode nog simpelweg over “*unionism*” en “*nationalists*” zonder daar een normatieve lading aan te geven (Ó Nuallain, 1967; Childers, & Lynch, 1967).

3.3 Het jaar 1968

De eerste demonstraties

Vanaf 1968 organiseerden mensenrechtenorganisaties regelmatig demonstraties, wat aangeeft dat de spanningen in Noord-Ierland opliepen (Melaugh, 2022). Het *Caledon protest* was één van de eerste protesten dat veel media-aandacht kreeg. Bij een uithuiszetting van een katholiek gezin besloten actievoerders, waaronder nationalistisch parlements lid Austin Currie, het huis

te bezetten (Kerr, 1968). De politie haalde iedereen alsnog met geweld uit het huis (Irish News, 1968; News Letter, 1968; McKinney, 2018). De *Irish News* rapporteerde dat Currie stelde dat *“[de uithuiszetting] would certainly go down as the most outrageous scandal that had ever been perpetrated by any local authority in the country.”* (Irish News, 1968). Volgens Currie was *“The system [...] open to abuse and should be changed immediately.”* (Belfast Telegraph, 1968). De Noord-Ierse regering schreef in een rapport dat zij vreesden voor burgerlijke ongehoorzaamheid als de demonstranten niet gestraft zouden worden (Law Department Northern Ireland, 1968).

De opgebouwde frustraties van de katholieke gemeenschap vertaalden zich uiteindelijk op 24 augustus 1968 in de eerste grote protestmars (Munck, 1994). Omdat unionisten een tegendemonstratie organiseerden voelde de RUC zich genoodzaakt de mars om te leiden. De nationalist Joe McCann beschuldigde de unionisten ervan zich niet aan de Britse standaarden van *fair-play* te houden (Irish News, 1968). De overheid rechtvaardigde de keuze door in een persbericht te stellen dat: *“Had the organisers of the march been allowed to carry out their original intentions, there would have been a large scale riot with consequential injury to persons and damage to property”* (Government of Northern Ireland, 1968).

Tijdens de demonstraties kwamen meerdere personen aan het woord. De nationalist Currie sprak over *“O’Neill and the rest of the Orange bigots behind him [...]”* (Irish News, 1968). Volgens een ooggetuige kwamen de meest opzweepende woorden van de nationalistische politicus Gerry Fitt: *“My blood is boiling at the police ban and let me tell the County Inspector and District Inspector who are in charge of the police here tonight that they are only a pair of black bastards of Gestapo [...]”*. Waarop een deel van de menigte *“RUC SS”* en *“Gestapo”* scandeerde (Sterritt, 1968).

Toenemend politiegeweld

Op 5 oktober 1968 organiseerde de *Derry Housing Action Committee* (DHAC), een mensenrechtenorganisatie die zich richtte op huisvesting, samen met de NICRA de volgende grote protestmars in Derry. Op het moment dat de mars in beweging wilde komen, riep de RUC om dat de demonstratie in de voorgestelde delen van Derry was verboden. William Craig, de Noord-Ierse unionistische minister van Binnenlandse Zaken, gaf later in een speech aan dat de samenstelling van de demonstranten doorslaggevend was geweest in dit besluit. Volgens Craig waren er leden van de IRA, de populaire republikeinse politieke partij Sinn Fein en de Communistische Partij aanwezig, waardoor de kans op een conflict met loyalistische bewoners van Derry *“good and sufficient”* was (Craig, 1968).

Desondanks begon de mars. De sfeer sloeg snel om en er brak geweld uit. Ooggetuigen verklaarden dat sommige agenten op ongewapende en gewonde mensen insloegen en dat waterkanonnen op willekeurige mensen werden gericht (Kerr, Kerr & Ryan, 1968; McClusky, 1989). In de chaos raakten honderden mensen gewond (McCann, 1993; Melaugh, 2022). Craig stelde in een speech dat eventuele verwondingen ‘*slight and superficial*’ waren en hij rechtvaardigde het geweld door te claimen dat demonstranten de politie hadden uitgelokt (Craig, 1968). De *Irish News* sprak juist van ‘*The indiscriminate police brutality and [...] the RUC storm-troopers [...] displayed the true face of Mr Terence O’Neill’s “New Ulster”.*’ (Irish News, 1968). Leden van de Noord-Ierse Communistische Partij vergeleken de RUC met de Gestapo (Belfast Telegraph, 1968). Ook de Britse *Guardian* veroordeelde het politiegeweld en trok de beweringen van Craig in twijfel (The Guardian, 1968; Belfast Telegraph, 1968). De Britse pers leek de kant van de demonstranten te kiezen. Dit is te verklaren doordat *the Guardian* de NICRA niet als een republikeins front zag en de mensenrechtenorganisatie ook steun van protestanten kreeg (The Guardian, 1968).

Na weken van onrust door protestantse en katholieke protesten verbood de unionistische minister Craig in november 1968 protesten voor een maand (Melaugh, 2022). Hij maakte een uitzondering voor traditionele parades, wat in feite betekende dat loyalistische instituties wel marsen konden organiseren maar mensenrechtenorganisaties niet. Op 22 november kondigde premier O’Neill hervormingen aan die vooral voor de katholiek nationalistische minderheid een politiek succes waren. Voortaan konden zij hun klachten kwijt bij een ombudsman en moesten lokale autoriteiten huizen toewijzen op basis van nood. Protestantse unionisten waren niet blij met deze hervormingen (Bardon, 1992).

3.4 Het jaar 1969

Vierdaagse People’s Democracy mars

Ondanks de hervormingsplannen bleven de mensenrechtenorganisaties marsen organiseren. Zo organiseerde de socialistische organisatie *People’s Democracy* (PD) op 1 januari 1969, zodra het weer toegestaan was, een vierdaagse mars van Belfast naar Derry (Melaugh, 2021). Onderweg vielen protestantse loyalisten de stoet meermaals aan. Al op 2 januari bracht de organisatie via een telegram premier O’Neill van deze ‘*Anti civil rights demonstrators*’ op de hoogte (Campaign for Democracy in Ulster, 1969). Termen als ‘*loyalists*’ of ‘*unionists*’ werden vermeden. Deze termen werden een paar dagen later in officiële verslagen echter wel gebruikt (Harrison, 1969; Forde, 1969). O’Neill deed weinig met de informatie waardoor op 4

januari ongeveer tweehonderd loyalisten de stoet vlak voor het einde konden aanvallen. Er kwam veel kritiek op de agenten die de stoet amper zouden hebben beschermd.

Een dag later bracht de unionistische O'Neill een statement uit waarin hij de mars onverantwoordelijk noemde en de republikeinen als extremistisch bestempelde (Belfast Telegraph, 1969). Hij voegde toe dat "*Some marchers [...] have shown themselves to be mere hooligans ready to attack the police and others.*" (Belfast Telegraph, 1969). Ook de unionistische minister van Binnenlandse Zaken, William Long, bracht een statement naar buiten waarin hij de situatie helemaal leek om te draaien. Hij stelde dat agenten een lastige periode achter de rug hadden en dat de gemeenschap hen juist dankbaar moest zijn. Hij sloot zijn statement af met een toezegging van vertrouwen (Long, 1969). Deze statements maakten het officiële standpunt van de Noord-Ierse regering duidelijk.

De ondergang van O'Neill

In maart en april 1969 ontplofte een reeks bommen bij water- en elektriciteitscentrales. Aanvankelijk hielden de autoriteiten de IRA verantwoordelijk. De IRA ontkende betrokkenheid en schreef de aanslag toe aan "*[...] provocateurs, whose aim it was to stir up trouble in Northern Ireland.*" (The Times, 1969). Later beschuldigden zij de RUC en de B-Specials. Volgens de IRA was het een laatste poging van O'Neill's regering om zijn Unionistische Partij te herenigen en de onderdrukking van de katholieken te rechtvaardigen: "*It is evident [...] that they are unable to think up new gimmicks, but must copy Hitler's Reichstag fire stunt to provide the excuse necessary to extend coercion and suppress free speech in the six counties.*" (The Times, 1969). Later werd bekend dat de aanslagen door loyalistische groeperingen gepleegd waren in de hoop de positie van O'Neill te destabiliseren (Melaugh, 2021). Deze groeperingen wilden dit omdat zij ontevreden waren over de eerder aangekondigde hervormingsplannen. In april 1969 werd duidelijk dat deze poging was geslaagd en dat het O'Neill niet was gelukt het vertrouwen terug te winnen. Zijn dagen als premier waren geteld en de unionist James Chichester-Clark volgde hem op (The Times, 1969).

The Battle of the Bogside

Tijdens de jaarlijkse parade in Derry op 12 augustus 1969 van de *Apprentice Boys*, een protestantse organisatie, ging het wederom mis. De katholieken uit Derry zagen de parade als een provocatie omdat deze vlak langs de "*100 per cent Nationalist*" *Bogside*, een wijk in Derry, zou gaan (McCann, 1993; Cabinet Security Committee, 1969). Dit was van tevoren al bekend en politici hadden in een vergadering al aangegeven te vrezen voor "*an underground*

loyalist group [...] ready for action at the first opportunity.” en *“widespread disorder and bloodshed”* (Cabinet Security Committee, 1969; Department of Foreign Affairs, 1969). Zoals verwacht braken er gevechten tussen katholieken en protestanten uit waardoor de RUC moest ingrijpen. De daaropvolgende rellen zouden bekend komen te staan als *the Battle of the Bogside* (Melaugh, 2021).

Bijzonder was dat kranten niet spraken van loyalisten of unionisten tegen nationalist, maar juist van katholieken tegen protestanten (Jackson, 1969; Chartres, 1969; The Times, 1969). Dit is belangrijk omdat het aantoont dat *the Battle of the Bogside*, als onderdeel van het overkoepelende conflict, door de media voor het eerst als een religieus conflict werd gezien en was losgekoppeld van politieke motieven. Premier Chichester-Clark dacht hier anders over. Hij gaf in een persbericht aan dat *“subversive Republican elements”* uitgevoerd door *“Well-disciplined and ruthless men”* verantwoordelijk waren voor de chaos in Derry (Chichester-Clark, 1969). De onrust en het geweld verspreidden zich verder door Noord-Ierland waardoor voornamelijk katholieken hun huizen noodgedwongen verlieten. Hierop zette Jack Lynch, de premier van Ierland, veldhospitaal op in grensgebieden. Lynch gaf aan dat Ierland niet langer kon toekijken hoe *“innocent people”* slachtoffer werden van het geweld. Hij voegde hieraan toe dat de RUC duidelijk geen onpartijdige politiemacht was (Lynch, 1969).

De start van Operation Banner

Omdat de RUC de situatie in Noord-Ierland niet meer onder controle had, vroeg de Noord-Ierse regering op 14 augustus 1969 om Britse hulp (Government of Northern Ireland, 1969). De Britten gaven gehoor aan het verzoek en stuurden troepen naar Derry en Belfast, waarmee *Operation Banner* was begonnen (McKernan, 2004). De IRA geloofde niet dat de Britse soldaten naar Noord-Ierland waren gestuurd als *“saviours of the people”*. De groepering waarschuwde alle soldaten dat zij zich in gevaar waren als zij katholieken tegen zouden werken. De IRA gaf in hetzelfde statement aan dat zij troepen paraat hadden staan om weerloze burgers te beschermen tegen *“terrorist attacks from sectarian Unionist gangs.”* (Goulding, 1969).

Op 9 september kondigde Chichester-Clark aan dat er *peace lines* zouden worden gebouwd (Joint Security Committee, 1969). Deze *peace lines* waren tijdelijke, door politie en leger bemande hekken met prikkeldraad. Het idee van deze hekken was dat het een fysieke scheiding zou vormen tussen katholieken en protestanten om rellen en onrust te voorkomen. In de praktijk leken de *peace lines* echter weinig te helpen en brak er nog regelmatig geweld uit (Melaugh, 2021).

Het chaotische en gewelddadige 1969 werd afgesloten met een splitsing binnen de IRA. De splitsing was het gevolg van interne onenigheid over de te gebruiken tactiek. De afgesplitste organisatie zou bekend komen te staan als de radicale *Provisional Irish Republican Army* (PIRA). De overgebleven groep was de *Official Irish Republican Army* (OIRA). De OIRA zou ten opzichte van de PIRA een gematigde positie innemen (English, 2008). Tussen 1969 en 2001 zou de PIRA verantwoordelijk zijn voor ongeveer 1800 doden (Sutton, 2002). In de literatuur is het gebruikelijk dat de PIRA simpelweg als de IRA wordt aangeduid. Tenzij er een duidelijk onderscheid gemaakt moet worden, zal in dit onderzoek hetzelfde gebeuren.

3.5 Subconclusie

Dit hoofdstuk heeft aangetoond dat er in de periode van 1966 tot en met 1969 meerdere sociale processen en factoren een rol speelden in de escalatie van *the Troubles*.

Social Identity Theory

Al vanaf 1966 lieten krantenartikelen en statements zien dat protestantse unionisten hun dominante sociale positie wilden behouden door (tegen)demonstraties te organiseren. De UVF maakte vooral gebruik van statements om hun doel duidelijk te maken. Daarnaast werd de positie van de katholieke bevolking verzwakt door de gewapende acties van de UVF, waarmee de protestantse positie automatisch sterker werd. De katholieken probeerden daarentegen juist de maatschappelijke situatie te veranderen. Dit kwam in deze periode vooral duidelijk naar voren in uitspraken en protesten van mensenrechtenbewegingen. Uit ooggetuigenverslagen werd duidelijk dat deze acties vanaf 1968 grimmiger werden en het geweld toenam. Uit de bronnen is op te maken dat beide kanten in het begin vooral gebruik maakten van statements om hun intenties duidelijk te maken. Daarna nam het geweld toe en waren vooral de gewelddadige pogingen van de protestantse loyalisten om de dominante sociale positie te behouden van invloed op de escalatie.

In de beginfase van *the Troubles* maakten politici in officiële documenten amper gebruik van opzweepende termen of *othering* om een ander minderwaardig te maken. Daarentegen werden opzweepende termen vanaf 1968 regelmatig gebruikt door katholieke nationalistische partijen tijdens demonstraties. Met name de vergelijkingen met Hitler en de Gestapo zijn hier goede voorbeelden van. De Noord-Ierse regering bleef in deze periode voorzichtig en gebruikte in zowel officiële geheime documenten als openbare documenten geen denigrerende krachttermen. De autoriteiten verboden vanaf 1969 wel het unionisme en het nationalisme met religie. Dit is een duidelijke indicatie van escalatie omdat het laat zien dat volgens de regering iedereen op een manier betrokken was bij het conflict. De media bleven een stuk voorzichtiger en verboden politieke overtuigingen niet met religie. Stukken van Britse, unionistische en nationalistische kranten hadden in deze periode nagenoeg dezelfde inhoud wat aantoont dat zij objectief bleven en simpelweg rapporteerden en citeerden wat er gebeurd en gezegd was. Uit het bronnenmateriaal is op te maken dat er een wezenlijk verschil was in hoe de regering omging met *othering* ten opzichte van het volk. In officiële documenten was veel minder *othering* terwijl dit vanaf 1968 in uitspraken wel gebruikt werd.

Integrated Threat Theory

Al in 1966 ervaarden protestantse loyalisten en unionisten realistische bedreigingen. Dit werd vooral duidelijk uit het statement van de UVF waarin zij de oorlog verklaarden aan de IRA. De onderschepte brief van de IRA toonde aan dat dit gevoel van dreiging niet onterecht was. Verder zijn in deze periode onder de protestantse bevolking geen bronnen gevonden waarin realistische bedreigingen worden beschreven. De Noord-Ierse regering uitte deze angst daarentegen wel tijdens (geheime) vergaderingen. Politici gaven aan bang te zijn voor burgerlijke ongehoorzaamheid en bloedvergieten. Mede door deze realistische bedreigingen voelden de Britten zich in 1969 genoodzaakt soldaten naar Noord-Ierland te sturen. Dit was een duidelijk teken dat het conflict geëscaleerd was. Symbolische bedreigingen voor protestanten kwamen voort uit de speerpunten en doelen van mensenrechtenbewegingen. Protestant lieten dus vooral in statements de realistische bedreiging doorschemeren, terwijl er in krantenartikelen of ooggetuigenverslagen geen bewijs voor is gevonden. Symbolische bedreigingen uitten zich vooral in frustraties. Toch hadden de realistische bedreigingen een grotere impact en speelden deze daarom een grotere rol in de escalatie.

Ook de katholieken voelden zich op hun beurt bedreigd door aanslagen. Daarnaast is de discriminatie van katholieken te kenmerken als een realistische bedreiging zoals besproken in de ITT. De perceptie van deze angst werd in ooggetuigenverslagen, statements en krantenartikelen gevonden. *Intergroup anxiety* is voor het eerst gevonden in ooggetuigenverslagen en krantenartikelen over hard politieoptreden vanaf 1968. In officiële statements van de regering werd het geweld juist gebagatelliseerd. Ook hebben de *peace lines* bijgedragen aan de escalatie van het conflict. Door deze muren werden sociale groepen letterlijk van elkaar gescheiden waardoor elke vorm van contact vrijwel onmogelijk was geworden. Volgens de contacthypothese zoals uitgelegd in hoofdstuk één konden de negatieve houdingen hierdoor verder toenemen.

Op basis van de bevindingen wordt daarom gesteld dat vooral realistische bedreigingen voor alle partijen, de protestantse strategie om de dominante sociale positie te behouden en later *othering* hebben bijgedragen aan de escalatie van *the Troubles* tussen 1966 en 1969.

4. Een volledig geëscaleerd conflict

Het volgende hoofdstuk focust zich op de laatste fase van escalatie van *the Troubles*. In deze periode is het conflict inmiddels geëscaleerd. Vanaf 1970 zijn bomaanslagen geen zeldzaamheid meer en neemt het aantal dodelijke slachtoffers snel toe. De autoriteiten treden streng op tegen relschoppers en onrustzaaiers maar dit lijkt niet te helpen. Ditmaal wordt onderzocht welke sociale factoren en processen een rol speelden in deze escalatie van *the Troubles* vanaf begin 1970 tot eind 1972. In dit hoofdstuk vindt een analyse van krantenartikelen, statements en ooggetuigenverslagen plaats.

4.1 Het jaar 1970

Een herinrichting van het politiekorps

Begin 1970 vond er een herinrichting van het politiesysteem plaats: de RUC werd ontwapend, de *Police Authority of Northern Ireland* (PANI) werd opgericht en de *Ulster Defence Regiment* (UDR) verving de B-Specials (Police Act Northern Ireland, 1970; Great Britain Parliament, 1969). Ondanks dat de RUC voor katholieken een doorn in het oog was geweest, bedankte de unionistische premier Chichester-Clark in een persbericht alle agenten voor hun “*[...] splendid service for the cause of Ulster.*” (Chichester-Clark, 1970). De PANI en UDR zouden representatief opgebouwd moeten worden (Government of the United Kingdom, 1970). Aanvankelijk was ongeveer achttien procent van de UDR katholiek. Dit percentage nam vervolgens snel af omdat veel katholieke werknemers ontslag namen wegens intimidatie en sociale druk vanuit de directe omgeving (Potter, 2008). Daarnaast gingen veel voormalige B-Specials bij de UDR werken. Eind 1972 was het percentage katholieken in de UDR teruggelopen tot drie procent (Potter, 2008; Melaugh, 2022).

Zorgen om escalatie

Uit ontmoetingen tussen Ivan Cooper, een Noord-Iers nationalistisch parlementslid, en een medewerker van het Ierse Ministerie van Buitenlandse Zaken werd duidelijk dat de spanningen verder opliepen. Cooper was pessimistisch en bezorgd over “*serious trouble [...] this year*”, “*the growing strength of the Ulster Volunteer Force.*” en het toenemende extremistische republicanisme. Cooper dacht verder “*[...] that the British troops might be able to contain situations in Belfast and Derry but he [Cooper] did not think that they could possibly control the rural areas.*” (Department of the Taoiseach, 1970). John Hume, een Noord-Iers katholiek

parlementslid, was van mening dat het allemaal wel meeviel. In een geheim telefoongesprek met het Ierse Ministerie van Buitenlandse Zaken vertelde Hume dat hij zich juist zorgen maakte om ‘‘[...] *the nervousness shown by practically everybody [...]*’’. Volgens Hume leidde dit juist tot ‘‘*a feeling of hysteria which is dangerous and unproductive [...]* (Gallagher, 1970).

In tegenstelling tot wat Hume dacht, bleef het onrustig en braken er in juni 1970 nog zware gevechten tussen de IRA en loyalisten in Belfast uit. Tijdens de *Battle of St Matthew’s* vielen meerdere doden. Het gevecht brak uit nadat loyalisten een mars langs een katholieke wijk hielden. De katholieke bewoners vreesden voor een inval waardoor IRA leden naar hun wapens grepen (Hennessey, 2007; English, 2008). De IRA portretteerde zich graag als beschermer van de katholieke bevolking (McKittrick, 2001). De populariteit van de IRA groeide omdat katholieken de groepering ook zo zagen (Shanahan, 2008). De *Battle of St Matthew’s* toonde goed aan hoe gespannen de sfeer in Noord-Ierland was. De unionistische premier Chichester-Clark bevestigde deze spanningen in een krantenartikel: ‘‘*It is a threat to the lives and livelihood of very large numbers of people.*’’ waar hij verder aan toevoegde dat ‘‘[...] *it should be brought under control quickly, otherwise the damage to Northern Ireland may be almost irreparable.*’’ (Chartres & Lloyd, 1970).

Pogingen tot de-escalatie

De Noord-Ierse regering ging met nieuwe wetten strenger optreden tegen relschoppers en onrustzaaiers (Chartres, 1970). De *Criminal Justice Act* (1970) maakte straffen voor het meedoen aan rellen strenger: deelname leidde direct tot een gevangenisstraf. De *Prevention of Incitement to Hatred Act* (1970) verbood het aanzetten tot haat, provoceren en het verspreiden van valse berichten met haatzaaien als doel. In de praktijk bleek de laatste wet lastig te handhaven en werd deze weinig toegepast (Melaugh, 2022). Daarnaast verbood de Noord-Ierse regering wederom parades en marsen tot januari 1971 (Joint Security Committee, 1970; Winchester, 1971). Het Britse leger voerde begin juli huiszoeken bij katholieken uit op zoek naar IRA-leden en wapens (Sanders, 2021). Tijdens deze meerdaagse actie gold er een avondklok wat tot protest vanuit de katholieke bevolking leidde (Jackson & Lake, 1970). Overigens vond het leger aanzienlijke hoeveelheden wapens en munitie tijdens deze huiszoeken (Jessel, 1970).

In december 1970 publiceerde kardinaal Conway, hoofd van de katholieke kerk in Noord-Ierland, een pamflet over de segregatie in het Noord-Ierse onderwijs. Hierin stelde hij niet dat het tegengaan van segregatie in het onderwijs een definitieve oplossing was, maar wel dat gemengde scholen met katholieken en protestanten konden bijdragen aan een oplossing:

“it will produce a new climate of harmony and goodwill.” (Conway, 1970). Deze segregatie was breed doorgedrongen tot in de haarvaten van de maatschappij en niet gelimiteerd tot scholen. Als er al contact was, bleef het contact oppervlakkig om eventuele conflicten te voorkomen (Fitzduff & O’Hagan, 2010). Zoals een katholiek in 1971 beschreef: *“ [...] two communities have lived side by side in Northern Ireland without really knowing each other, or without making any real honest, sincere and conscious effort to bridge the communications gap.”* (McKittrick & McVea, 2001). De in 1969 opgezette *peace lines* droegen op fysieke wijze verder bij aan deze segregatie.

4.2 Het jaar 1971

Indoctrinatie in het dagelijks leven

In een geheime vergadering suggereerde premier Chichester-Clark dat de IRA een *“major eruption”* wilde uitlokken door protestanten te provoceren (Home Secretary, 1971). Inmiddels werd in geheime documenten dan ook van *“IRA terrorists”* gesproken (Home Secretary, 1971). Nadat de IRA drie Britse soldaten in hun vrije tijd doodschoot, kwam de unionistische Chichester-Clark onder druk te staan (Melaugh, 2022). Hij ging naar Londen voor een gesprek met Edward Heath, de Britse premier. Chichester-Clark gaf aan dat extra troepen nodig waren om de orde te kunnen handhaven en dat een *“[...] Protestant revolt [...] in the next few days”* reëel was als er niet tegen het geweld van de IRA opgetreden zou worden (Chichester-Clark, 1971). Chichester-Clark kreeg niet de gehoopte steun en keerde ontevreden terug. Vier dagen later, op 20 maart 1971, trad hij af (The Observer, 1971). De unionist Brian Faulkner volgde hem op. In zijn openingsspeech maakte Faulkner duidelijk dat hij een eind wilde maken aan de terreur in het land. Hierbij bleef hij voorzichtig en neutraal door niemand als schuldige aan te wijzen (Faulkner, 1971).

Reginald Maudling, de Britse Minister voor Binnenlandse Zaken, benadrukte in een brief de gevaarlijke situatie van Noord-Ierland: *“The aim of these small groups of extremists is quite clear. They seek to stir up [...] and use such weapons [...] with a ruthless disregard of human life, to promote a breakdown of normal, decent, ordered life in your cities and your countryside.”* (Maudling, 1971). Dit bleek een reële angst en na een bomaanslag van de IRA, nog geen twee maanden later, was Faulkner al een stuk ongenueanceerder. Hij verkondigde in een statement dat als er al sprake was geweest van legitimiteit van de IRA, deze nu helemaal verdwenen was. De IRA had al haar politieke geloofwaardigheid verspeeld. Faulkner was er klaar mee: iedereen die nu op het punt stond een aanslag te plegen speelde met zijn of haar

leven (Faulkner, 1971). Hij sloot zijn speech af met een poging de Noord-Ieren te verenigen: *“What we are all up against is something which transcends political and religious differences. All decent Ulster men and women have common ground in condemning and helping to combat the criminal murderers [...]”* (Faulkner, 1971).

Het verenigen van de Noord-Ieren was een kansloze poging. Een artikel van *the Times* schreef dat kinderen werden opgevoed met het idee dat zij leefden in een verdeelde gemeenschap. Haat werd er met de paplepel al ingegoten. In protestantse gezinnen sprak men niet over katholieken. In plaats daarvan werden beledigende termen als *‘fenians’*, *‘pigs’*, *‘papishes’*, *‘rebels’* en *‘mickies’* gebruikt (Walker, 1971). Protestantse ouders leerden hun kinderen van vroeg af aan te wantrouwen: *‘[...] they're [katholieken] just the same as me and you, but you can't trust them, cause they'd maybe shoot you.’* (Munck, 1992). Deze verschillen werden verder vergroot in andere aspecten van de opvoeding. Uit hetzelfde artikel uit *The Times* bleek dat protestantse ouders hun kinderen vertelden dat zij verstoten zouden worden als zij met een katholiek trouwden (Walker, 1971). Het bleef in sommige gevallen niet bij dreigen. Uit een recent interview met een in Belfast opgegroeide man bleek dat *“Een protestants meisje uit [mijn] buurt ging eens uit met een katholieke jongen. Ze werd letterlijk met pek en veren de wijk uitgejaagd.”* (Chambers, 2022). In andere gevallen probeerden protestantse families uit schaamte te verbergen dat zij familiebanden hadden met katholieken (Chambers, 2022). Men zag tolerantie eerder als een ondeugd dan als een deugd (Walker, 1971).

Ook in de media is indoctrinatie gevonden. Een journalist van *The Observer* beschreef de verschillen tussen Ierse en Britse media. In Ierland zag men vooral: *“[...] [Britse] troops or the action showed long and menacing searches, usually with two or three large soldiers crowded around one skinny kid pushed against a wall in a Belfast slum.”* (Holland, 1971). Brits nieuws zond juist *“[...] brave boys suffering stoically at the hands of IRA terrorists and gunmen.”* uit (Holland, 1971). Overigens betekende dit niet dat Britse troepen populair waren bij alle protestanten in Noord-Ierland. Een vooraanstaand protestantse demonstrant riep bij zijn arrestatie: *“I don't need your help, you Fenian lovers”* (Jones, 1971). Premier Faulkner veroordeelde dit en verweet de demonstranten precies te doen wat de IRA hoopte: protestanten tegen elkaar opzetten (Faulkner, 1971).

Internment

De Britten waren niet in staat gebleken de orde te herstellen of aanslagen te voorkomen. Daarom gingen de autoriteiten over op een nieuwe strategie. In het *“Publicity and psychological warfare against terrorists”* plan werden vier mogelijke strategieën besproken:

het verspreiden van *wanted* posters, het distribueren van anti-IRA posters met gewonde kinderen of verwoeste bars, het uitbrengen van artikelen waarin het extremisme van de IRA werd besproken, en het lekken van valse informatie om de terroristen uit hun schuilplaatsen te lokken (Joint Security Committee, 1971).

Op 9 augustus 1971 gooide het Britse leger het nogmaals over een andere boeg: *internment* (Faulkner, 1971). Het idee van *internment* was dat massale arrestaties de gewelddadige personen van de straat zouden halen waardoor de rust zou wederkeren. Britse soldaten arresteerden honderden mensen die ervan verdacht werden lid te zijn van illegale organisaties, om ze vervolgens zonder proces te veroordelen en in kampen te interneren. In het persbericht werd niet onder stoelen of banken gestoken dat ‘‘*The main target of the present operation is the Irish Republican Army [...]*.’’ (Faulkner, 1971). Bij het opstellen van dit plan was al genoemd dat de protestanten geen bedreiging vormden en dat men vooral de IRA vreesde (Heath & Faulkner, 1971). Overigens was de unionistische premier in het persbericht van 9 augustus verstandig genoeg om zich ook specifiek tot de katholieken te richten. In een nieuwe poging de Noord-Ieren te herenigen koppelde hij de IRA los van de katholieken (Faulkner, 1971).

In tegenstelling tot wat werd verwacht, groeide de onvrede alleen maar meer en kranten schreven dat het geweld het heftigst was sinds augustus 1969 (Brown, 1971; Winchester, 1971). De *Social Democratic and Labour Party* (SDLP), een nationalistische politieke partij, trok zich wegens onvrede terug uit het Noord-Ierse parlement en kondigde een campagne van burgerlijke ongehoorzaamheid aan (Social Democratic and Labour Party, 1971). Een Britse soldaat rapporteerde dat *internment* de situatie alleen maar had verslechterd en de populariteit van de IRA verder toenam (Hamill, 1986). De IRA waarschuwde dat zij klaar waren om de strijd naar Britse steden te brengen (The Observer, 1971).

Deze escalatie had meerdere redenen. Allereerst stond er vrijwel geen enkele loyalist op de lijst met verdachten. Daarnaast was de lijst verouderd waardoor er veel vergissingen werden gemaakt (Coogan, 1995). Tegen de tijd dat deze vergissingen waren rechtgezet hadden sommigen al mishandelingen, martelingen en agressieve ondervragingen ondergaan (McClellan, 2002). Volgens premier Faulkner viel dit mee. Hij rechtvaardigde het geweld door te stellen dat het nodig was geweest om het beoogde doel te halen (Faulkner, 1971). Uit het *Compton Report* zou blijken dat geïnterneerden wel degelijk slecht behandeld waren. In het rapport werd overigens gesproken van ‘‘*In-depth interrogation*’’ maar systematische wreedheid of marteling werd niet genoemd of gevonden (Compton, 1971).

Een oplossing lijkt ver weg

In een poging de situatie te verbeteren, benoemde Faulkner in oktober de katholieke unionist Gerard Newe tot minister (Winchester, 1971). De Noord-Ierse katholieken waren niet onder de indruk en *the Guardian* schreef dat katholieken naar Newe verwezen als ‘*No more than a Castle Catholic.*’, een term die vaker werd gebruikt voor katholieken die samenwerkten met de regering in Stormont Castle (Winchester, 1971). Zowel de OIRA als de PIRA gingen door met bomaanslagen. In deze periode maakten de UVF en de *Ulster Defence Association* (UDA) beduidend minder slachtoffers. De UDA was in september opgericht als reactie op het toenemende geweld (Aughey & McIlhaney, 1981). De UDA wilde de unionistische gemeenschap tegen het republicanisme beschermen (BBC, 2011). Ondanks dat deze loyalistische organisaties minder slachtoffers maakten, zag de Noord-Ierse regering de protestantse extremisten van de UVF ook als een substantiële bedreiging (Government of Northern Ireland, 1971).

Het geweld in Noord-Ierland was in korte tijd heftig geëscaleerd. In 1970 vonden in totaal 26 mensen de dood als gevolg van *the Troubles*. In 1971 vielen er sinds september bijna elke dag dodelijke slachtoffers. Het totaal was in 1971 opgelopen tot 171 en zou in het daaropvolgende jaar nog verder toenemen (Sutton, 2017).

4.3 Het jaar 1972

Bloody Sunday

Ondanks het landelijke verbod vonden er demonstraties tegen *internment* plaats (Faulkner, 1972; Winchester, 1972; Melaugh, 2022). De NICRA kondigde een *anti-internment* mars op zondag 30 januari 1972 aan in Derry. De autoriteiten stonden de mars, waar naar schatting vijf- tot twintigduizend mensen op afkwamen, in katholieke delen van Derry toe (Melaugh, 2022; Hernon, 2021). Tijdens een eerder protest had John Hume, katholiek leider van de SDLP, de Britten al beschuldigd van "*beating, brutalising and terrorising the demonstrators*" (Hernon, 2021). Om dit te voorkomen benadrukte de organisatie van de mars dat zij een vreedzaam protest wilden. Toch zou de dag bekend komen te staan als *Bloody Sunday*.

Aanvankelijk liep de demonstratie zoals deze al veel vaker waren gelopen: kleine schermutselingen tussen soldaten en demonstranten waarbij vervolgens rubberen kogels en waterkanonnen werden gebruikt om de menigte uiteen te drijven (Pringle & Jacobson, 2000; Saville, Hoyt & Toohey, 2010). Toen soldaten demonstranten wilden oppakken braken er gevechten uit (Melaugh & McKenna, 2022). Iets meer dan twee uur nadat de mars was

begonnen, openden soldaten het vuur. In de schietpartijen die ongeveer een halfuur zouden duren, stierven veertien personen en raakten er tientallen gewond (Saville et al., 2010; Melaugh & McKenna, 2022; Sutton, 2017).

De Britse minister van Binnenlandse Zaken Maudling claimde een dag later dat de soldaten hadden teruggeschoten op personen die van plan waren de troepen aan te vallen (Ministry of Defence, 1972). Ooggetuigen stelden het tegenovergestelde. Bisschop Edward Daly getuigde dat hij zag dat ongewapende jongens van een jaar of 16 zonder duidelijke aanleiding werden neergeschoten (Daly, 1972). Ook de Italiaanse journalist Fulvio Grimaldi vertelde dat Britse soldaten niet beschoten waren en dat er geen bommen waren gegooid: *“They [soldaten] just jumped out, with unbelievable murderous fury, shot into the fleeing crowd.”*. Hij voegde eraan toe: *“I have travelled many countries. I have seen many civil wars and revolutions and wars. I have never seen such a cold-blooded murder, organised, disciplined murder, planned murder.”* (Grimaldi, 1972).

Aanvankelijk ondersteunde een onderzoek in 1972 naar *Bloody Sunday* de statements van minister Maudling (Melaugh, 2022). Jaren later zou het *Saville Report* (2010) aantonen dat de soldaten excessief geweld hadden gebruikt en dat er geen duidelijke reden was geweest om te schieten. Op een enkele uitzondering na had geen van de neergeschoten burgers een wapen of explosief bij zich of was van plan geweest een bom te gooien (Siddique & French, 2010).

De Ieren hadden zich tot dan toe redelijk neutraal in de Noord-Ierse kwestie opgesteld. Na *Bloody Sunday* voelde de Ierse premier Lynch zich genoodzaakt een statement te maken waarin hij de katholieken steunde en zowel *‘an immediate withdrawal of British troops from Derry and Catholic ghettos elsewhere in the North and cessation of harassment of the minority population’* als een einde aan *internment* eiste (Lynch, 1972).

Beide fracties van de IRA waren woedend. De relatief gematigde OIRA beval alle troepen *‘[...]to shoot as many British soldiers as they possibly can.’* (The Times, 1972). Ook waarschuwden zij *‘traitors’* in Derry voor represailles als zij soldaten diensten aanboden (The Times, 1972). Op 22 februari ontplofte een bom van de OIRA bij een militaire basis in Engeland (Woollacott, 1972). De aanval werd sterk veroordeeld, onder andere door de voormalige unionistische premier Chichester-Clark: *‘If this was done by the IRA, neither Briton or Irishman worthy of the name would acknowledge the perpetrators as as fellow countrymen’*, waar hij nog in scherpe bewoordingen aan toevoegde dat de groepering *‘must be some subspecies of the human race.’* (The Guardian, 1972).

Direct rule

Volgens de unionistische Faulkner haalde de IRA een ‘*great propaganda trick*’ uit door zichzelf te identificeren met de katholieke minderheid in het land en vervolgens te stellen dat alle acties die de overheid tegen de IRA ondernam, een onderdrukking was van de Noord-Ierse katholieken. Volgens Faulkner was dit ‘*[...] the blackest lie of all in their evil campaign and all men of goodwill [...] must recognise it for the slander it is.*’ (Irish Times, 1972). Toch had deze propaganda wel degelijk succes. *The Times* beschreef dat onder de katholieke gemeenschap het sentiment heerste dat ‘*There are no I.R.A. extremists as they call them, it’s just our own lads defending us since 1969. There was no I.R.A. here before we were attacked.*’ (Brittain, 1971). Het gemeenschapsgevoel onder de katholieken was sterker dan ooit en dit nam alleen maar toe bij elke arrestatie of sterfgeval (Brittain, 1971).

De Noord-Ierse regering zat dus in een moeilijke positie. Uit geheime notulen van een vergadering bleek dat Premier Faulkner vreesde voor ‘*a total absence of law and order*’ als troepen zich zouden terugtrekken uit katholieke wijken en de IRA daar aan het roer zou komen (Faulkner, 1972). Maar zowel de Britten als Faulkner gaven ook toe dat ‘*[...] a military solution would mean an escalation of force [...].*’ (Heath, 1972). Ondanks dat de Britse populariteit een dieptepunt had bereikt in Noord-Ierland, ontbonden de Britten eind maart 1972 het Noord-Ierse parlement en implementeerden zij *direct rule*, waarmee Groot-Brittannië de bestuurlijke verantwoordelijkheid van Noord-Ierland overnam (Northern Ireland Temporary Provisions Act, 1972). William Whitelaw werd benoemd tot de Minister van Noord-Ierland. Deze ‘oplossing’ kon op weinig steun rekenen in Noord-Ierland. Zowel unionisten en protestanten, als de OIRA en PIRA wezen *direct rule* af (The Times, 1972). Gerry Fitt, nationalistisch leider van de SDLP, was daarentegen wel tevreden en sprak later tijdens een partijcongres dat onder andere zijn partij verantwoordelijk was voor de ondergang van de Unionistische Partij en haar ‘*oppressive regime*’ (Fitt, 1972).

Een korte wapenstilstand geeft valse hoop

Op 29 mei 1972 kondigde de OIRA een staakt-het-vuren aan. De OIRA zag in dat geweld de situatie niet ten goede deed en wilde het conflict zo deëscaleren. De organisatie wilde wel doorgaan op politiek gebied en met burgerlijke ongehoorzaamheid (OIRA, 1972). Unionisten waren niet onder de indruk en gaven aan dat zij de OIRA niet vertrouwden (The Guardian, 1972). Een vreedzame uitkomst leek onhaalbaar. Maar toen de IRA ook open bleek te staan voor onderhandelingen ontstond er hoop. Op 20 juni voerden de IRA en de Britten een geheim gesprek waarin zij standpunten en motieven bespraken. Vertegenwoordigers van de IRA

vertelden in dit gesprek onder andere dat zij wapens droegen uit angst om aangevallen te worden (O'Connell & Adams, 1972). De Britten antwoordden dat zij een situatie nastreefden waarin men niet langer dacht dat wapens noodzakelijk waren.

Beide partijen leken positief gestemd over de ontmoeting. Het zou uiteindelijk een eerste stap worden in de richting van een korte wapenstilstand die op 26 juni zou ingaan (Woodfield, 1972). Als reactie op de wapenstilstand richtte de UDA haar eigen *no-go area's* op. De UDA was bang voor Britse concessies aan de IRA en wilde hiermee een statement maken (Melaugh, 2022). Op 7 juli kwamen de partijen weer heimelijk samen. Deze mislukten echter waardoor er twee dagen later alweer een einde kwam aan het staakt-het-vuren van de IRA. De Britse autoriteiten wezen de extremisten en '*very determined killers*' aan als de schuldigen van het mislukken van de wapenstilstand (Duncan, 1972; Whitelaw, 1972). De IRA legde in een statement de schuld bij het leger en de '*sinister UDA*' (Twomey, 1972). Uit een analyse van de Britse overheid werd duidelijk dat de IRA nieuw geweld rechtvaardigde door propaganda uit te brengen waarin werd gesteld dat '*Army 'assassination squads' are shooting innocent Catholics*', '*The Army concentrate their forces in Catholic areas when the real threat is from Protestant violence*' en '*the Army are harassing, beating, intimidating and degrading Catholics*' (Government of the United Kingdom, 1972).

Sinds het mislukken van de vredesonderhandelingen vielen er veel doden (Sutton, 2017). Zo was de IRA op 21 juli 1972 nog verantwoordelijk voor *Bloody Friday*. Op deze dag ontploften 22 bommen in Belfast die in totaal negen personen doodden en honderden verwonden (Melaugh, 2022). Protestantse leiders waarschuwden dat de gemeenschap het heft in eigen hand zou nemen als het leger niet snel zou ingrijpen (Fisk, 1972). Als reactie op deze bloedige dag ging *Operation Motorman* van start: twaalfduizend Britse troepen vielen *no-go area's* binnen om deze te heroveren (Winchester, 1972). Uiteindelijk zou 1972 het bloedigste jaar van het conflict worden en zouden er in totaal 480 mensen om het leven komen (Sutton, 2017).

4.4 Subconclusie

In de periode 1970 tot en met 1972 zijn er in het primair bronnenmateriaal meerdere sociale processen en factoren gevonden die hebben bijgedragen aan de escalatie van *the Troubles*.

Social Identity Theory

De SIT strategie van het uitdagen heeft vanaf 1970 tot het einde van de onderzochte periode een belangrijke rol gespeeld. Uit statements van de IRA of katholieken en krantenartikelen werd duidelijk dat met name katholieke nationalisten deze strategie in de vorm van aanslagen of parades toepasten. Officiële overheidsdocumenten hebben laten zien dat de dominante sociale groep, de protestantse unionisten, zich ook daadwerkelijk uitgedaagd voelden. Als reactie hierop paste de regering in deze periode meermaals de strategie toe waarmee zij de dominante positie zouden veiligstellen en versterken. Krantenartikelen en ooggetuigenverslagen over bijvoorbeeld *internment* tonen aan dat dit er niet altijd vreedzaam aan toe ging, waardoor dit tot verdere escalatie leidde. Er was een discrepantie tussen wat de autoriteiten beweerden over het geweld en wat ooggetuigen meldden. Vanaf 1970 is er in de primaire bronnen gevonden dat zowel katholieke nationalisten als de IRA karakteristieken gingen herdefiniëren. De IRA identificeerde zich met de katholieke minderheid om zich als ‘slachtoffer’ in plaats van dader te presenteren. De katholieke gemeenschap ging op zijn beurt de IRA als beschermer zien. Uit officiële statements van unionistische politici werd duidelijk dat dit tot woede leidde, waardoor dit een bijdrage heeft geleverd aan de escalatie.

Othering kwam steeds meer voor vanaf 1970. Ondanks strengere wetgeving werden beide dimensies van *othering* door alle partijen, waaronder politici, gebruikt om eigen acties te rechtvaardigen. Krantenartikelen over de indoctrinatie van kinderen door hun ouders en ooggetuigenverslagen lieten zien dat *othering* ver was doorgedrongen in de informele sfeer. Het benadrukken van het ‘wij’ tegen het ‘zij’ versterkte de negatieve houdingen waardoor het conflict verder kon escaleren. In deze periode probeerden politici wel meermaals het conflict van identiteit of religie los te koppelen om duidelijk te maken dat het niet de protestanten tegenover de katholieken waren, maar de Noord-Ierse burger tegenover de terroristen. Een verschil ten opzichte van de periode 1966-1969 was dat de media inmiddels een belangrijkere rol speelden in *othering*. Zij namen vanaf 1971 een duidelijk standpunt in en waren minder voorzichtig met *othering*. Het verschil in hoe Ierse en Britse media de Britse soldaten weergaven liet dit goed zien.

Integrated Threat Theory

In de periode 1970-1972 zijn veel percepties van realistische bedreigingen gevonden in de primaire bronnen. Vooral statements van unionistische politici die vreesden voor geweld van de IRA en een afbreuk van het land sprongen hierin uit. Maar ook in ooggetuigenverslagen en krantenartikelen kwam deze angst naar voren. Mede door al deze realistische bedreigingen voelde de regering zich in 1971 genoodzaakt over te gaan tot het interneren van voornamelijk nationalist en katholieken. Dit bleek later een belangrijke oorzaak van escalatie te zijn. Percepties van symbolische bedreigingen werden door protestantse politici geuit in statements en toespraken. Zij gaven hierin vooral aan bang te zijn voor vergaande veranderingen in het dagelijks leven en de samenleving.

Anderzijds ervaren katholieke nationalist ook realistische bedreigingen. Vooral vanaf 1971 begonnen deze een belangrijke rol te spelen in de escalatie. Ooggetuigenverslagen over bijvoorbeeld *internment* toonden aan dat dit beleid een grote inbreuk had op de veiligheid en welzijn van hun leven. Maar ook uit ooggetuigenverslagen over *Bloody Sunday* werd duidelijk dat katholieken voor hun leven moesten vrezen. Symbolische bedreigingen voor nationalist kwamen in de bronnen vanaf 1971 amper voor. Dit type bedreiging had dan ook een kleine rol in de escalatie omdat het zich vooral uitte in een gevoel van onbegrip. Dit was bijvoorbeeld het geval toen de unionist Chichester-Clark de RUC bedankte voor de uitmuntende dienst terwijl de RUC een doorn in het oog was geweest voor katholieken.

Het toenemende geweld van Britse soldaten is goed te verklaren aan de hand van de ITT. Statements van de IRA maakten duidelijk dat de Britten ook voor hun leven moesten vrezen. Officiële documenten en statements van politici bevestigden deze angst. Dit in combinatie met het feit dat zij niet precies wisten wie er wel of niet aangesloten was bij een terroristische groepering zorgde voor veel wantrouwen, waardoor *the Troubles* konden escaleren.

Als laatste heeft *intergroup anxiety* een grote rol gehad in deze periode. Deze was al belangrijk nadat de *peace lines* in 1969 waren gebouwd. Maar krantenartikelen en ooggetuigenverslagen wezen uit dat de *intergroup anxiety* alleen maar was toegenomen. De segregatie op scholen, werkvloer en het dagelijks leven droegen verder bij aan het gebrek aan (positief) contact. Als er al contact was leidde dit tot grote schaamte of publieke vernedering. Ook was er vanaf 1971 regelmatig negatief contact tussen de politie en demonstranten, waardoor de onderlinge verhoudingen verslechterden.

Op basis van de bevindingen wordt daarom gesteld dat realistische bedreigingen door katholieke nationalist die protestantse unionisten uitdaagden, het meest hebben bijgedragen

aan het doorzetten van de escalatie van *the Troubles* tussen 1970 en 1972. *Othering* en *intergroup anxiety* speelden een belangrijke rol in de zin dat zij negatieve verhoudingen in stand hielden.

Conclusie

In deze scriptie is onderzocht hoe kan worden verklaard dat *the Troubles* in een relatief kort tijdsbestek, van 1966 tot en met 1972, escaleerde. Een analyse van primaire bronnen heeft aangetoond dat *the Troubles* tussen 1968 en 1969 escaleerden door de wisselwerking tussen meerdere sociale factoren en processen.

In de literatuur is al veel aandacht besteed aan de eerste jaren van *the Troubles*. Hieruit blijkt dat er grote onenigheid onder historici bestaat over de oorzaken van de escalatie. Sociale factoren en processen die elkaar wederzijds kunnen beïnvloeden, zoals religie of contact, werden door de ene auteur als belangrijk beschouwd, terwijl een ander deze als onbelangrijk bestempelde. Om uit te vinden wat de rol is van deze factoren in de escalatie, zijn de *Social Identity Theory* en de *Integrated Threat Theory* aan de empirie getoetst. Dit is een combinatie die slechts weinig andere auteurs hebben gehanteerd. Deze theorieën zijn getoetst aan de hand van een systematische discoursanalyse van een breed scala aan primaire bronnen waardoor een onderzoeksmethode is gebruikt die weinig op deze casus is toegepast. Door te kijken naar krantenartikelen, statements en ooggetuigenverslagen is een zo breed mogelijk beeld van het conflict geschetst.

In dit onderzoek is ten eerste gekeken naar toegepaste strategieën uit de SIT. Binnen deze strategieën is een onderscheid te maken tussen sociale groepen die tevreden zijn met de positie in de maatschappij en sociale groepen die ontevreden zijn met de positie in de maatschappij. In Noord-Ierland maakten unionistische protestanten deel uit van de eerste groep. Door de gehele onderzochte periode zijn er bronnen gevonden die bewijzen dat deze groep pogingen deed om de dominante positie ten opzichte van katholieke nationalisten te behouden. Dit was in 1966 al het geval. Krantenartikelen lieten zien dat dit aanvankelijk gebeurde vanuit de burgerbevolking met vreedzame (tegen)demonstraties. Ooggetuigenverslagen en krantenartikelen toonden aan dat (tegen)demonstraties vanaf 1968 regelmatig tot gevechten leidden. De terroristische UVF begon daarentegen in 1966 al met aanvallen op katholieken, wat te schetsen valt als een poging om de positie van de *outgroup* te doen verslappen. Unionistische politici wilden in eerste instantie via woorden de dominante positie behouden. Het keerpunt lag in 1968 toen de unionistische premier Craig voor het eerst marsen verbood. Er is hierna een duidelijke ontwikkeling te zien waarbij de autoriteiten steeds harder gingen optreden tegen katholieken en nationalisten.

Anderzijds probeerden katholieke nationalistenvia groepsstrategieën hun minderwaardige sociale positie te veranderen. De primaire bronnen hebben laten zien dat zij

dit door de jaren heen op verschillende manieren deden. Al in 1966 daagden mensenrechtenorganisaties de protestanten uit met marsen en demonstraties. Tot 1968 ging dat nog relatief vreedzaam en tot 1970 waren deze demonstraties het belangrijkste middel om de protestanten uit te dagen. Dit veranderde in 1970 toen de terroristische IRA met (bom)aanslagen een belangrijke rol gingen spelen in het conflict en zij met uitspraken en in documenten hun intenties duidelijk maakten. Tegen die tijd waren *the Troubles* al geëscaleerd. Primair bronnenmateriaal heeft laten zien dat deze strategie inderdaad tot conflicten leidt. Zo goed als elke poging van katholieke nationalisten om protestantse unionisten uit te dagen, of deze vreedzame intenties had of niet, resulteerde in geweld. Deze strategie heeft zo een belangrijke invloed gehad op het verloop van *the Troubles*.

In krantenartikelen, ooggetuigenverslagen en toespraken is ook gevonden dat de katholieken en nationalisten vanaf 1970 de strategie van het herdefiniëren van karakteristieken toepasten. Er zijn meerdere bronnen getoond waarin de IRA zich portretteerde als beschermer van de katholieke bevolking, terwijl de autoriteiten hen als terroristen beschouwden. Deze strategie was succesvol aangezien de katholieke bevolking de IRA ook als beschermer in plaats van als terrorist zag. Toch zal deze strategie eerder hebben bijgedragen aan het interne groepsgevoel dan dat het tot escalatie heeft geleid.

Dat er in de gehele periode geen bewijs is gevonden voor individuele strategieën van de SIT, waarbij men gelooft dat de maatschappelijke situatie niet veranderd kan worden, laat zien dat katholieke nationalisten gemotiveerd waren en geloofden dat zij iets konden bereiken. Deze motivatie zal een rol hebben gespeeld in de radicalisering en daarmee de escalatie van de strijd.

De escalatie van *the Troubles* is ook getoetst door te kijken naar *othering*. In primair bronnenmateriaal is tot 1968 weinig bewijs gevonden voor *othering*. Vanaf 1968 was te zien dat er in statements steeds krachtigere termen werden gebruikt. Hoewel de media tot 1971 tot op zekere hoogte neutraal bleven, gold dat niet voor politici. Zowel unionisten als nationalisten maakten vanaf 1969 al meer gebruik van *othering* in stereotype statements met als doel om de andere groep minderwaardig te maken. Dit heeft zeker bijgedragen aan de escalatie. Naarmate het conflict heftiger werd, kwam er meer *othering*. Dit zou kunnen betekenen dat *othering* niet per se de oorzaak van escalatie is, zoals van tevoren werd verwacht, maar eerder een gevolg. Anderzijds zou het ook kunnen betekenen dat beide processen met elkaar verweven zijn. De precieze oorzaak-gevolg verhouding is lastig te achterhalen omdat de gebeurtenissen elkaar snel opvolgden. De eerste dimensie van *othering*, waarbij de dominante sociale groep duidelijk wil maken dat de macht bij hen ligt, werd vanaf 1969 af en toe gebruikt door unionisten en de

Britten. Echter toonden statements van katholieke nationalisten aan dat dit enkel frustraties opleverde en hiermee een klein effect heeft gehad op de escalatie.

Interessant is dat politici tijdens het conflict meermaals probeerden om religie los te koppelen van politieke overtuigingen in een poging het volk te herenigen. Het eerste voorbeeld hiervan is echter pas in 1971 gevonden. Dit leidde niet tot een positief resultaat omdat het conflict tegen die tijd al geëscaleerd was en religie en politiek al te sterk met elkaar verweven waren. Daarnaast maakten politici zelf regelmatig een scheiding op basis van religie in de samenleving. De politiek zag de bevolking dus ook als samengesteld uit verschillende groepen.

Verder is in dit onderzoek gekeken naar bedreigingen uit de ITT. Met name realistische bedreigingen speelden een belangrijke rol in de ontwikkeling van *the Troubles*. Beide partijen vreesden in de beginfase zodanig voor hun leven dat zij zich toen al genoodzaakt voelden tot gewelddadige actie over te gaan. Voor de UVF was dit zelfs al in 1966 het geval, het eerste teken dat het conflict escaleerde. Een belangrijk keerpunt voor de katholieken hierin was *the Battle of the Bogside* in 1969. Dit is dan ook het punt waarop het aantal slachtoffers aan beide zijden sterk toenam en *the Troubles* geëscaleerd waren. Hierna nam de hoeveelheid percepties van realistische bedreigingen in statements en ooggetuigenverslagen toe. Op deze manier kwam Noord-Ierland in een vicieuze cirkel terecht waarbij op elke realistische bedreiging een reactie kwam die een bedreiging voor de ander vormde.

Daarnaast is er een aanzienlijke hoeveelheid bewijs gevonden voor *intergroup anxiety*. De onderzochte bronnen laten zien dat de rol van dit type bedreiging niet onderschat mag worden. Tot 1969 was er weinig *intergroup anxiety*. Hier kwam een verandering in naarmate het politiegeweld toenam en de katholieken en nationalisten negatief contact ervaarden. Nadat de Britten in 1969 *peace lines* bouwden nam de segregatie verder toe. Hierdoor werd elke vorm van positief contact onmogelijk gemaakt waardoor negatieve houdingen en vooroordelen enkel konden toenemen. Krantenartikelen en ooggetuigenverslagen toonden aan dat het contact dat nadien plaatsvond vrijwel altijd een negatieve lading had. Dit is een andere aanwijzing dat *intergroup anxiety* een bijdrage had in de escalatie.

In het primair bronnenmateriaal zijn weinig symbolische bedreigingen gevonden. De groeiende populariteit van de mensenrechtenbewegingen vanaf 1966 waren voor de protestantse unionisten symbolische bedreigingen maar deze namen af naarmate het conflict escaleerde. Het leek alsof de symbolische bedreigingen voor hen rond 1968 vervangen werden door realistische bedreigingen. Symbolische bedreigingen onder de katholieke nationalistische bevolking zijn alleen gevonden in het gevoel van onbegrip door de jaren heen. Dit gevoel bleef redelijk constant vanaf 1968. De enkele symbolische bedreigingen hadden niet een zodanig

grote impact op de manier van leven dat deze bedreigingen eerder tot frustraties voor alle partijen leidden, dan tot geweld.

Concluderend zijn de eerste aanwijzingen van een onvermijdelijke escalatie in het bronnenmateriaal gevonden vanaf 1968 en is het conflict in 1969 geëscaleerd. *The Troubles* konden escaleren door de wisselwerking en interactie van de giftige combinatie van bovenstaande sociale factoren en processen. De escalatie is met name te danken aan realistische bedreigingen die voortkwamen uit de gewelddadige pogingen van nationalistische katholieken om de protestantse unionisten uit te dagen en pogingen van loyalistische en unionistische protestanten om de dominante positie te behouden. De *intergroup anxiety* en beide partijen die de ander veelal minderwaardig maakten door middel van *othering* hielden de slechte verhoudingen in stand waardoor het conflict verder escaleerde.

De toetsing van *the Troubles* aan de SIT en de ITT heeft nieuw licht geworpen op de onduidelijkheid die al jaren heerst in de literatuur over de doorslaggevende rol van sociale factoren in de escalatie van *the Troubles*. Zo heeft dit onderzoek laten zien dat, in tegenstelling tot wat Jenkins (1997) stelde, religie als onderdeel van sociale identiteit wel degelijk een belangrijke rol speelde tijdens het conflict. Daarnaast kwam naar voren dat de rol van contact niet onderbelicht moet blijven bij het onderzoeken van een conflict. Waar andere auteurs zich alleen richtten op contact na *the Troubles*, is er in dit onderzoek gefocust op contact tijdens het conflict (Hewstone et al., 2006; Moeschberger et al., 2005; Noor et al., 2008). De belangrijkste bijdrage aan het historiografische debat is dat de wisselwerking tussen deze sociale factoren van enorm belang is geweest. Los speelden de processen zeker een rol, maar dit onderzoek heeft aangetoond dat de combinatie doorslaggevend is geweest.

Uit deze aanpak is gebleken dat het combineren van theorieën erg bruikbaar is in het analyseren van een conflict. Dit onderzoek toont namelijk aan dat het belangrijk is om bij het onderzoeken van conflicten te kijken naar verschillende factoren en de onderlinge wisselwerking hiervan, in plaats van te focussen op één specifiek aspect. Dit onderzoek raadt dus aan om deze onderzoeksmethode in combinatie met de gebruikte theorieën op meer conflicten toe te passen omdat de SIT en de ITT vroegtijdig kenmerken en indicatoren van escalatie kunnen herkennen. Hierdoor kan in de toekomst conflictescalatie mogelijk voorkomen worden. Dit is een belangrijk nieuw inzicht, aangezien dit ook goed van pas kan komen bij onderzoek naar andere etnische en religieuze conflicten, zoals het Baskisch conflict of de conflicten in het Midden-Oosten.

Dit onderzoek roept daarom op om vervolgonderzoek te doen naar de beginfase van *the Troubles*. Omdat in dit onderzoek voornamelijk stedelijke gebieden zijn onderzocht, zou er in

vervolgonderzoek gefocust moeten worden op rurale gebieden om eventuele verschillen te identificeren. De nationalist Ivan Cooper gaf in 1970 al aan dat hij niet dacht dat de Britten de situatie in rurale gebieden onder controle konden houden. Dit impliceert dat de Noord-Ieren op het platteland verder geradicaliseerd waren dan hun landgenoten in stedelijke gebieden. Daarnaast is het interessant om te kijken naar een breder scala aan actoren. Hierin zou vooral onderzoek naar de rol van instituten als de protestantse en katholieke kerk in de vorming van identiteiten belangrijk kunnen zijn. Een andere actor waar nog meer onderzoek naar gedaan kan worden is Ierland. Een van de primaire doelen van de nationalist was immers een verenigd Iers eiland. Zo zou onderzocht kunnen worden of en hoe Ierland bijdroeg aan de sociale identiteit in Noord-Ierland.

Het is duidelijk geworden dat de redenen voor het escaleren van the Troubles een complex geheel vormen. Door het toepassen van een combinatie van theorieën die weinig andere auteurs hebben gehanteerd, is gebleken dat er in de toekomst met een open blik naar soortgelijke conflictsituaties gekeken moet worden om niet in de valkuil van tunnelvisie te trappen. Zo kan juist de focus op de wisselwerking tussen etnische en religieuze factoren een wereld van verschil voor het begrip van een conflict maken.

Bibliografie

Primaire bronnen

Wetten en regelgeving

Belfast Agreement, Pub. L. No. (1998).

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1034123/The_Belfast_Agreement_An_Agreement_Reached_at_the_Multi-Party_Talks_on_Northern_Ireland.pdf

Constitution of Ireland, Pub. L. No. 4, 6 (1937).

<https://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html#article4>

Criminal Justice (Temporary Provisions) Act (Northern Ireland) 1970, Pub. L. No. Ch. 22.

(1970.) <https://cain.ulster.ac.uk/hmsocja1970.htm>

Government of Ireland Act 1920, Pub. L. Ch. 67 (1920).

https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1920/67/pdfs/ukpga_19200067_en.pdf

Ireland Act 1949, Pub. L. No. 41 (1949).

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/Geo6/12-13-14/41/enacted#:~:text=An%20Act%20to%20recognise%20and,and%20the%20territorial%20integrity%20of>

Northern Ireland (Temporary Provisions) Act 1972, Pub. L. No. Ch. 22 (1972).

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1972/22/enacted>

Police Act (Northern Ireland) 1970, Pub. L. No. Ch. 9 (1970).

<https://cain.ulster.ac.uk/hmsopa1970.htm>

Prevention of Incitement to Hatred Act (Northern Ireland) 1970, Pub. L. No. Ch. 24. (1970).

<https://cain.ulster.ac.uk/hmsopiha1970.htm>

Terrorism Act 2000, Pub. L. No. Ch. 11 (2021).

<https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/schedule/2>

Rapporten, statements en ooggetuigenverslagen

Cabinet Security Committee (1969, 31 juli). ['Conclusions of a meeting of the Cabinet Security Committee', (31 July 1969)]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-3-1_1969-07-31.pdf

Campaign for Democracy in Ulster (1969, 2 januari). [Telegram from Campaign for Democracy in Ulster (CDU) to T. O'Neill, then Prime Minister of Northern Ireland, (2 January 1969)]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_CAB-9-B-205-8_1969-01-02.pdf

Campaign for Social Justice in Northern Ireland (1964, 17 januari). [Campaign for Social Justice Founding Statement]. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/pdfs/csj85.pdf>

Chichester-Clark, J. (1969, 15 augustus). [Statement by the prime minister of Northern Ireland from Stormont Castle today.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-3-1_1969-08-15.pdf

Chichester-Clark, J. (1970, 30 april). ['Press Release', Statement by J. Chichester-Clark.] Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1970/proni_CAB-9-G-89-2_1970-04-30.pdf

Chichester-Clark, J. (1971, 16 maart). [Note of a Meeting in London on 16 March, Meeting between British Home Secretary and the Prime Minister of Northern Ireland]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_HA-32-3-6_1971-03-16.pdf

Childers, E. & Lynch, J. (1967, 3 april). [Informal meeting of Erskine Childers, Minister for Transport and Power and Posts and Telegraphs, and Captain Terence O'Neill, Prime Minister of Northern Ireland]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1967/nai_TSCH-98-6-432_1967-04-03.pdf

Compton, E. (1971, 16 augustus). [Report of the enquiry into allegations against the security forces of physical brutality in Northern Ireland arising out of events on the 9th August, 1971]. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/hms0/compton.htm>

Craig, W. (1968, 3 oktober). ['Public Order Act (Northern Ireland) 1951', (3 October 1968), Document signed by W. Craig, then Minister of Home Affairs for Northern Ireland.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-30_1968-10-03.pdf

Craig, W. (1968, 16 oktober). [Speech by Minister of Home Affairs. House of Commons. 16th October 1968.] Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-26_1968-10-16.pdf

Daly, E. (1972, 31 januari). [Statement given on RTÉ [Raidió Teilifís Éireann] by Father Edward Daly, a curate at St Eugene's Cathedral, Derry, detailing his personal experiences of 'Bloody Sunday', 30 January, 1972]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-335_1972-01-31_b.pdf

Department of Foreign Affairs (1969, 1 augustus). ['Summary of Points for Discussion with the British authorities on the 1st August 1969', Document drawn up by officials at the Irish Department of External Affairs, (1 August 1969),] Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1969/nai_DFA-2000-5-38_1969-08-01.pdf

Department of the Taoiseach (1970, 6 maart). [Report from an official in the Department of External Affairs on a meeting with Ivan Cooper, Nationalist MP for Mid-Derry, on the Northern Ireland situation and the growing strength of the Ulster Volunteer Force.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1970/nai_TSCH-2001-6-513_1970-03-06.pdf

Duncan, L. (1971, 10 juli). [Conclusions of Morning Meeting held at Stormont Castle on Monday, 10 July 1972 at 11 30 am]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1972/proni_CAB-9-G-27-6-3_1972-07-10.pdf

Executive of the Northern Republican Clubs (1972, 29 mei). [Statement issued by the Executive of the Northern Republican Clubs announcing the suspension of all armed military actions by the IRA [Irish Republican Army]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-300_1972-05-29.pdf

Faulkner, B. (1971, 23 maart.) [Statement by Brian Faulkner on his election as leader of the Ulster Unionist Party]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1971/nai_TSCH-2002-8-77_1971-03-23_b.pdf

Faulkner, B. (1971, 26 mei). [Statement by Northern Ireland Prime Minister Brian Faulkner following an Irish Republican Army bomb attack on Springfield Road Royal Ulster Constabulary station, Belfast.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1971/nai_TSCH-2002-8-78_1971-05-26.pdf

Faulkner, B. (1971, 14 juni). [Statement by Northern Ireland Prime Minister Brian Faulkner condemning the attempted Orange Order march through Dungiven, County Derry, and the subsequent violence]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1971/nai_DFA-2002-19-457_1971-06-14.pdf

Faulkner, B. (1971, 9 augustus). [Statement by the Prime Minister, Mr Brian Faulkner DL MP at 11:15 AM on Monday 9 August 1971.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_PM-5-169-14_1971-08-09.pdf

Faulkner, B. (1971, 20 augustus). [Text of Statement to be made at a Press Briefing at 11.30 a.m. 20 August 1971.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_HA-32-2-55_1971-08-20.pdf

Faulkner, B. (1972, 18 januari). ['Processions', Extract from Conclusions of a Meeting of the Cabinet']. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1972/proni_HA-32-2-44_1972-01-18.pdf

Faulkner, B. (1972, 4 februari). [Note of a meeting held at 10 Downing Street - Friday, 4 February 1972]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1972/proni_CAB-9-R-238-7_1972-02-04.pdf

- Fitt, G. (1972, 27 november). [Report in the Irish Times of a speech given to the annual conference of the SDLP in Dungiven by the party leader, Gerry Fitt MP].
Geraadpleegd van
https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-301_1972-11-25.pdf
- Forde, M. (1969, 11 januari). ["People's Democracy" March ... Belfast to Londonderry ...1st January-4th January', M. Forde, then District Inspector of the RUC, to A. Kennedy, then Inspector-General of the RUC]. Geraadpleegd van
https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-2-28_1969-01-11.pdf
- Gallagher, E. (1970, 7 april). [Note of a telephone conversation between E Gallagher, Department of External Affairs, and John Hume regarding the tense situation in Belfast.] Geraadpleegd van
https://cain.ulster.ac.uk/nai/1970/nai_TSCH-2001-6-513_1970-04-07.pdf
- Goulding, C. (1969, augustus). [Irish Republican Army statement in relation to the situation in Northern Ireland, by Cathal Goulding, Chief of Staff of the IRA.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1969/nai_TSCH-2000-6-658_1969-08-18.pdf
- Government of Northern Ireland (1968, 26 augustus). [Statement released by the Ministry of Home Affairs for Northern Ireland]. Geraadpleegd van
https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_CAB-9-B-205-7_1968-08-26.pdf
- Government of Northern Ireland (1969, 16 augustus). [Formal government decisions in relation to the use and deployment of the R.U.C., the U.S.C. and the Army, including the information and evidence placed before the Ministers.]. Geraadpleegd van
https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-2-55_1969-08-14_c.pdf
- Government of Northern Ireland (1971). [Assessment of Operations in Northern Ireland].
Geraadpleegd van
https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_HA-32-2-51_1971-nd.pdf

Government of the United Kingdom (1972, 25 november). ['Annex C: Analysis of Propaganda Themes in Press Statement']. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1972/proni_CAB-9-G-27-6-5_1972-11-25_d.pdf

Great Britain Parliament (1969, november). [Formation of The Ulster Defence Regiment]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_CAB-9-G-89-3_1969-nd.pdf

Grimaldi, F. (1972, 31 januari). [Interview given by an Italian journalist, Fulvio Grimaldi, on RTÉ [Raidió Teilifís Éireann] News, in which he details his personal experiences of 'Bloody Sunday', 30 January, 1972.] Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-335_1972-01-31_c.pdf

Harrison, W. (1969, 8 januari). [Civil Rights March from Belfast to Londonderry 1st-4th January, 1969', Report from W. Harrison, then District Inspector in the RUC, to Ministry of Home Affairs, Belfast]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-2-26_1969-01-08.pdf

Heath, E. & Faulkner, B. (1971, 5 augustus). [Note of a meeting at 10 Downing Street on thursday 5 August 1971.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_CAB-9-R-238-6_1971-08-05.pdf

Heath, E. (1972, 22 maart). [Later statement by Mr Heath in the course of the discussion in which he defined the United Kingdom government's ideas]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1972/proni_CAB-4-1647_1972-03-22_b.pdf

Home Secretary (1971, 13 februari). [Meeting between E. Heath and J. Chichester-Clark]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_CAB-9-R-238-6_1971-02-13.pdf

Irish Republican Army (1966). [I.R.A. documents found on Seán Garland when arrested by Gardaí. Includes 'military plan']. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1966/nai_TSCH-98-6-495_1966-nd_a.pdf

Joint Security Committee (1969, 9 september). [Conclusions of a meeting of the joint security committee op 9 september 1969]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-3-2_1969-09-09.pdf

Joint Security Committee (1970, 4 juli). [Conclusions of a Meeting of the Joint Security Committee op 4 juli 1970]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1970/proni_HA-32-3-3_1970-07-04.pdf

Joint Security Committee (1971, 11 juni). [Publicity and Psychological Warfare against Terrorists]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1971/proni_HA-32-5-6_1971-06-11.pdf

Kerr, R.J. (1968, 19 juni). [Unlawful occupation of Council Houses in Dungannon and Caledon. Co. Tyrone]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-27_1968-06-19.pdf

Kerr, R., Kerr, A., and Ryan, J. (1968, 8 oktober). ['Three eye-witnesses report on Londonderry', (8 October 1968)]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-30_1968-10-08.pdf

Law Department Northern Ireland (1968, 26 juni). [Alleged illegal entry of dwelling-house No. 9 Kinnaird Park, Caledon, Tyrone, on 20th June, 1968. by Mr. Currie, M.P. and others.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-27_1968-06-26.pdf

Long, W. (1969, 23 januari). [Statement by W. Long, then Minister of Home Affairs]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1969/proni_HA-32-2-26_1969-01-23.pdf

Lynch, R. (1969, 13 augustus). [Statement by the Taoiseach, Jack Lynch, regarding events in Northern Ireland]. Geraadpleegd op van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1969/nai_TSCH-2000-6-657_1969-08-13_b.pdf

- Lynch, J. (1972, 1 februari). [Text of a statement made in Dáil Éireann by the Taoiseach, John [Jack] Lynch, following the fatal shootings of thirteen civilians in Derry on 31 January 1972.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-284_1972-02-01.pdf
- Maudling, R. (1971, 4 maart). [Address by Home Secretary Reginald Maudling to the Northern Ireland Parliament.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1971/nai_TSCH-2002-8-77_1971-03-04.pdf
- Ministry of Defence. (1972, 31 januari). [Events in Londonderry on 30 januari 1972]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1972/proni_CAB-9-R-238-7_1972-01-31.pdf
- Ministry of Home Affairs for Northern Ireland (1968, 26 augustus). [Press release]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_CAB-9-B-205-7_1968-08-26.pdf
- Northern Ireland Civil Rights Association (1978). ["WE SHALL OVERCOME"The History of the Struggle for Civil Rights in Northern Ireland 1968-1978]. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/nicra/nicra78.htm>
- Northern Ireland Civil Rights Association Constitution and Rules (1967). Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-28_1968-nd.pdf
- O'Connell, D. & Adams, G. (1972, 21 juni). [Note of a Meeting With Representatives of the Provisional IRA]. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/publicrecords/1972/prem15-1009-2.jpg>
- Ó Nuallain, N.S. (1967, 3 november). [Memorandum by N. S. Ó Nualláin, Secretary of the Department and Private Secretary to the Taoiseach, for the Taoiseach, Jack Lynch, regarding a meeting with Edward McAteer, M.P.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1967/nai_TSCH-99-1-76_1967-11-03.pdf

Saville, M. O., Hoyt, W. & Toohey, J. (2010, 15 juni). [Principal Conclusions and Overall Assessment of the Bloody Sunday Inquiry]. Geraadpleegd van https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/279167/0030.pdf

Social Democratic and Labour Party (1971, 16 juli). [Statement by the Social Democratic and Labour Party announcing its withdrawal from the Northern Ireland Parliament.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1970/nai_DFA-2001-43-1396_1971-07-16.pdf

Sterritt, G. (1968, 28 augustus). [Proposed Demonstration organised by the Civil Rights Association of Northern Ireland on Saturday. 24th August. 1968. in Dungannon.]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/proni/1968/proni_HA-32-2-27_1968-08-28.pdf

Twomey, S. (1972, 9 juli). [Report in the Irish Times of a statement issued by Seamus Twomey of the IRA after the end of the IRA ceasefire]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-301_1972-07-09.pdf

Whitelaw, W. (1972, 24 juli). [Text of a television address made to the people of Northern Ireland by William Whitelaw MP, Secretary of State for Northern Ireland, following the bombings in Belfast]. Geraadpleegd van https://cain.ulster.ac.uk/nai/1972/nai_DFA-2003-17-289_1972-07-22.pdf

Woodfield, P. K. (1972, 21 juni). [Note of a Meeting With Representatives of the Provisional IRA]. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/publicrecords/1972/prem15-1009-6.jpg>

Nieuwsartikelen

BBC News (2002, 1 januari). Transcripts: Patrick McClean - The Internee. *BBC News*. Geraadpleegd van http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/uk_confidential/1706645.stm

BBC News (2011, 6 september). A history of the UDA. *BBC News*. Geraadpleegd van http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/northern_ireland/8442746.stm

Belfast Telegraph (1968, 19 juni). Caledon will follow PM's lead - minister. *Belfast Telegraph*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott1.htm>

Belfast Telegraph (1968, 7 oktober). Call for Craig to agree to an inquiry. *Belfast Telegraph*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott5a.htm>

Belfast Telegraph (1968, 7 oktober). Derry clears the debris. *Belfast Telegraph*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott5a.htm>

The Observer (1969, 6 januari). Mr. O'Neill says 'enough'. *The Observer*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/mr-oneill-says-enough/docview/185333437/se-2?accountid=14772>

Brittain, V. (1971, 8 april). The mind-forged manacles in Ulster. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS235107464/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=8e55b4f4>

Brown, D. (1971, 10 augustus). Ulster internment order raises new wave of riots, bombs, and fires: Houses burn: tenants flee. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/ulster-internment-order-raises-new-wave-riots/docview/185551521/se-2?accountid=14772>.

Chambers, J. (2022, 6 februari). Het Belfast van toen en nu: burgeroorlog krijgt gezicht door boeken en films. *NOS*. Geraadpleegd van <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2416023-het-belfast-van-toen-en-nu-burgeroorlog-krijgt-gezicht-door-boeken-en-films>

Chartres, J. (1969, 13 augustus). How the explosion finally came in Ulster. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS134705422/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=f178efde>

Chartes, J. (1970, 1 juli). Up to 5 years for Ulster rioters. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS18182881/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=2b7cde65>

Chartres, J & Lloyd, G. (1970, 29 juni). Gunmen told they will be shot without warning. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17396445/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=84218816>

Cockburn, P. (2019, 18 maart). Nobody wants a return to war in Northern Ireland but events can create their own momentum. *The Independent*. Geraadpleegd van https://www.independent.co.uk/news/long_reads/brexit-northern-ireland-backstop-hard-border-good-friday-agreement-a8809821.html

Doyle, K. (2019, 18 februari). Brexit: Hard border would bring new wave of violence, says report. *Belfast Telegraph*. Geraadpleegd van <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/brexit-hard-border-would-bring-new-wave-of-violence-says-report-37824527.html>

Fisk, R. (1972, 22 juli). Eleven die, 130 are injured after bombs explode all over Belfast. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17528566/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=95e5da5c>

Holland, M. (1971, 15 augustus). Two views of the Irish news: TELEVISION. *The Observer*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/two-views-irish-news/docview/476017528/se-2?accountid=14772>.

Irish News (1968, 19 juni). Five-hour 'battle of Caledon'. *Irish News*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott1.htm>

Irish News (1968, 26 augustus). Batons used on civil rights marchers in Dungannon. *Irish News*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott3.htm#5>

- Irish News (1968, 7 oktober). Duke Street brutality reveals the face of the 'new Ulster'. *Irish News*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott5a.htm>
- Irish Times (1972, 28 januari). Faulkner attacks I.R.A. over 'propaganda trick'. *Irish Times*. Geraadpleegd van <https://www.irishtimes.com/newspaper/archive/1972/0128/Pg006.html#Ar00605:08872F0AF74412083814784D>
- Jackson, H. (1969, 13 augustus). Police in Derry use tear gas and armour. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/police-derry-use-tear-gas-armour/docview/185413319/se-2?accountid=14772>
- Jackson, H. & Lake, M. (1970, 4 juli). Curfew order as two more die in Belfast. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/curfew-order-as-two-more-die-belfast/docview/185405611/se-2?accountid=14772>
- Jessel, S. (1970, 4 juli). 1,500 troops under fire as Belfast mob resists curfew law. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17003236/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=5be8f584>
- Jones, T. (1971, 14 juni). Troops use teargas in clash with Orangemen. *The Times*. Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17659086/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=cb143bac>
- Keane, F. (2021, 16 april). Cages around houses: Life at Belfast's peace wall. *BBC News*. Geraadpleegd van <https://www.bbc.com/news/av/uk-northern-ireland-56765168>
- McKinney, S. (2018, 18 juni). 50 years on - Caledon Protest and the civil rights campaign. *The Irish News*. Geraadpleegd van <https://www.irishnews.com/news/northernireland/news/2018/06/18/news/50-years-on---caledon-protest-helped-change-history-1358097/>
- News Letter (1968, 19 juni). Family dragged out in Caledon eviction 'battle'. *News Letter*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott1.htm>

O'Carroll, L. (2019, 18 februari). Hard border in Ireland would trigger return to violence, says report. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.theguardian.com/uk-news/2019/feb/18/hard-border-in-ireland-would-trigger-return-to-violence-says-report>

Scott, A. (2013). Calendar of Newspaper Articles dealing with Civil Rights issues, 1 June 1968 – 9 December 1968. *Conflict Archive on the Internet*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/crights/newspapers/scott5.htm>

Siddique, H. & French, M. (2010, 15 juni). Bloody Sunday inquiry: key findings. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.theguardian.com/uk/2010/jun/15/bloody-sunday-inquiry-key-findings>

The Guardian (1968, 7 oktober). Tough tactics in Londonderry. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/tough-tactics-londonderry/docview/185388353/se-2?accountid=14772>

The Guardian (1972, 23 februari). Derry dead 'dishonoured' by IRA act. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/derry-dead-dishonoured-ira-act/docview/185548055/se-2?accountid=14772>.

The Guardian (1972, 31 mei). Provos fight on for seat at peace talks. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/provos-fight-on-seat-at-peace-talks/docview/185583906/se-2?accountid=14772>.

The Observer (1971, 21 maart). Ulster: Chichester-Clark quits: 'Only way to bring home realities of situation'. *The Observer*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/ulster-chichester-clark-quits/docview/476095835/se-2?accountid=14772>.

The Observer (1971, 15 augustus). IRA threatens sun war in UK. *The Observer*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/ira-threatens-sun-war-uk/docview/476026598/se-2?accountid=14772>.

The Times (1967, 24 april). Ulster's Second-Class Citizens. *The Times*.

The Times (1969, 31 maart). Electricity substation blown up in Ulster. *The Times*.

Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS51605631/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=c89e2b26>

The Times (1969, 22 april). IRA blame police for explosions. *The Times*. Geraadpleegd van

<https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS168784022/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=b2d50d9e>

The Times (1969, 24 april). Helicopter guard on Ulster water. *The Times*. Geraadpleegd van

<https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17526937/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=91d3f666>

The Times (1969, 12 augustus). N Ireland police hurt in clash. *The Times*. Geraadpleegd van

<https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS18444556/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=9f94571f>

The Times (1972, 31 januari). IRA told: 'Shoot as many troops as possible'. *The Times*.

Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17659455/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=02f61fba>

The Times (1972, 25 maart). Protests mount over direct rule in Northern Ireland. *The Times*.

Geraadpleegd van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS17004153/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=5da60ff8>

Walker, C. (1971, 8 april). The mind-forged manacles in Ulster. *The Times*. Geraadpleegd

van <https://link-gale-com.proxy.library.uu.nl/apps/doc/CS235107464/TTDA?u=utrecht&sid=bookmark-TTDA&xid=8e55b4f4>

Winchester, S. (1971, 15 januari). Bomb wrecks home after Ulster wave of rioting. *The*

Guardian. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/bomb-wrecks-home-after-ulster-wave-rioting/docview/185603604/se-2?accountid=14772>.

Winchester, S. (1971, 11 augustus). New wave of riots shocks Mr Faulkner. *The Guardian*.
Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/new-wave-riots-shocks-mr-faulkner/docview/185512549/se-2?accountid=14772>.

Winchester, S. (1971, 28 oktober). Harsh welcome for Catholic in Ulster Cabinet. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/harsh-welcome-catholic-ulster-cabinet/docview/185639927/se-2?accountid=14772>.

Winchester, S. (1972, 22 januari). Ulster marchers in defiant mood. *The Guardian*.
Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/ulster-marchers-defiant-mood/docview/185559941/se-2?accountid=14772>.

Winchester, S. (1972, 2 augustus). Waiting for the war to cease. *The Guardian*. Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/waiting-war-cease/docview/185575052/se-2?accountid=14772>.

Woollacott, M. (1972, 23 februari). IRA kills 7 in raid on Paras' English base. *The Guardian*.
Geraadpleegd van <https://www.proquest.com/historical-newspapers/ira-kills-7-raid-on-paras-english-base/docview/185550136/se-2?accountid=14772>.

Datasets

Sutton, M. (2017). Sutton Index of Deaths. *Conflict Archive on the Internet*. [Dataset].
Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/sutton/tables/Status.html>

Sutton, M. (2017). Sutton Index of Deaths. *Conflict Archive on the Internet*. [Dataset].
Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/sutton/chron/1972.html>

Sutton, M. (2017). Sutton Index of Deaths. *Conflict Archive on the Internet*. [Dataset].
Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/sutton/chron/1971.html>

Sutton, M. (2017). Sutton Index of Deaths. *Conflict Archive on the Internet*. [Dataset].
Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/sutton/tables/Year.html>

Sutton, M. (2017). Sutton Index of Deaths. *Conflict Archive on the Internet*. [Dataset].
Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/cgi-bin/dyndeaths.pl?querytype=date&day=30&month=01&year=1972>

Secundaire bronnen

Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley

Anderson, M., & Bort, E. (Eds.). (1999). *The Irish border: history, politics, culture* (Vol. 7).
Liverpool University Press.

Aughey, A. (2005). *The Politics of Northern Ireland: Beyond the Belfast Agreement*.
Psychology Press.

Aughey, A., & McIlheney, C. (1981). The Ulster Defence Association: Paramilitaries and
Politics. *Journal of Conflict Studies*, 2(2).

Bardon, J. (1992). *A History of Ulster. Belfast*. Blackstaff Press.

Barritt, D. P., & Carter, C. F. (1972). *The Northern Ireland problem: A study in group
relations* (Vol. 285). Oxford University Press, USA.

Bell, J. B. (1973). The Escalation of Insurgency: The Provisional Irish Republican Army's
Experience, 1969–1971. *The Review of Politics*, 35(3), 398-411.
doi:10.1017/S0034670500022853

Birrell, W. D., Hillyard, P. A. R., Murie, A., & Roche, D. J. D. (1971). *Housing in Northern
Ireland*. Centre for Environmental Studies.

Branscombe, N. R., & Wann, D. L. (1994). Collective self-esteem consequences of outgroup
derogation when a valued social identity is on trial. *European journal of social
psychology*, 24(6), 641-657. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420240603>

Bryan, D. (2000) *Orange Parades: The Politics of Ritual, Tradition and Control*, Pluto Press.

- Cairns, E., & Darby, J. (1998). The conflict in Northern Ireland: Causes, consequences, and controls. *American psychologist*, 53(7), 754.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.7.754>
- Carter, A. J. (2017). Cumulative extremism: escalation of movement–countermovement dynamics in Northern Ireland between 1967 and 1972. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 9(1), 37-51.
<https://doi.org/10.1080/19434472.2016.1236830>
- Conflict Archive on the Internet. (2006). *When did the conflict begin?*. Geraadpleegd op 8 december 2021 van <https://cain.ulster.ac.uk/faq/faq2.htm#when>
- Conway, W. (1970). Catholic Schools. *Institute of Ireland*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/issues/education/docs/conway/conway70.htm>
- Coogan, T. P. (1995) *The Troubles: Ireland's ordeal 1966-1996 and the search for peace*. London: Hutchinson.
- Coogan, T. P. (2002). *The ira*. Palgrave Macmillan.
- Dillon, M. (1999). *The Shankill Butchers: the real story of cold-blooded mass murder*. Psychology Press.
- Dorey, P. (1995). *British politics since 1945*. Wiley-Blackwell.
- English, R. (2008). *Armed struggle: The history of the IRA*. Pan Macmillan.
- English, R., & Townshend, C. (1999). *The State: Historical and Political Dimensions*. Psychology Press.
- Esses, V. M., Haddock, G., & Zanna, M. P. (1993). Values, stereotypes, and emotions as determinants of intergroup attitudes. In *Affect, cognition and stereotyping* (pp. 137-166). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-088579-7.50011-9>

- Ferguson, N., & McKeown, S. (2016). Social identity theory and intergroup conflict in Northern Ireland. In *Understanding Peace and Conflict Through Social Identity Theory* (pp. 215-227). Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-29869-6_14
- Fitzduff, M., & O'Hagan, L. (2009). The Northern Ireland troubles: INCORE background paper.
- Gallagher, T., O'Connell, J., & Oconnell, J. (Eds.). (1983). *Contemporary Irish Studies*. Manchester University Press.
- Gibbons, I. (2015). *The British Labour Party and the Establishment of the Irish Free State, 1918-1924*. Springer.
- Greenberg, J., Pyszczynski, T., Solomon, S., Rosenblatt, A., Veeder, M., Kirkland, S., & Lyon, D. (1990). Evidence for terror management theory II: The effects of mortality salience on reactions to those who threaten or bolster the cultural worldview. *Journal of personality and social psychology*, 58(2), 308.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.58.2.308>
- Hamill, D. (1986). *Pig in the Middle: The Army in Northern Ireland, 1969-1985*. Methuen.
- Hargie, O., Dickson, D., Mallett, J., & Stringer, M. (2008). Communicating social identity: A study of Catholics and Protestants in Northern Ireland. *Communication Research*, 35(6), 792-821. 10.1177/0093650208324270
- Hart, P. (1999). The social structure of the Irish Republican Army, 1916–1923. *The Historical Journal*, 42(1), 207-231.
- Hennessey, T. (2007). *The evolution of the troubles, 1970-72*. Irish Academic Press.
- Hernon, I. (2021). *Bloody Sunday: A Fifty-Year Fight for Justice*. Amberley Publishing Limited.

- Jarman, N. (2020). *Material conflicts: Parades and visual displays in Northern Ireland*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003085997>
- Jenkins, R. (1997). *Rethinking ethnicity: arguments and explorations*. SAGE publications.
- Jensen, S. Q. (2011). Othering, identity formation and agency. *Qualitative studies*, 2(2), 63-78. <https://doi.org/10.7146/qs.v2i2.5510>
- Kennedy-Pipe, C. (2014). *The origins of the present troubles in Northern Ireland*. Routledge.
- Lister, R. (2004). *Poverty*. Cambridge: Polity Press
- Livingstone, A., & Haslam, S. A. (2008). The importance of social identity content in a setting of chronic social conflict: Understanding intergroup relations in Northern Ireland. *British journal of social psychology*, 47(1), 1-21. <https://doi.org/10.1348/014466607X200419>
- Lynn, B. & Melaugh M. (2022). *A Chronology of Key Events in Irish History 1800 to 1967*. Geraadpleegd op 16 maart 2022 van <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch1800-1967.htm>
- Mac Ginty, R., Muldoon, O. T., & Ferguson, N. (2007). No war, no peace: Northern Ireland after the agreement. *Political psychology*, 28(1), 1-11.
- Mansergh, N. (1997). *Nationalism and independence: selected Irish papers*. Cork University Press.
- McAllister, R. J. (2000). Religious identity and the future of Northern Ireland. *Policy studies journal*, 28(4), 843-857. <https://doi.org/10.1111/j.1541-0072.2000.tb02066.x>
- McCann, E. (1993). *War and an Irish Town. (3rd ed.)* London: Pluto Press.

McCluskey, C. (1989). *Up off their knees: A commentary on the civil rights movement in Northern Ireland*. Conn McCluskey and associates.

McGarry, J. & O'Leary, B. (1995). *Explaining Northern Ireland*. Wiley.

McKernan, M. (2004). *Northern Ireland Yearbook 2005*. The Stationery Office.

McKittrick, D. (2001). *Lost lives: The stories of the men, women and children who died as a result of the Northern Ireland troubles*. Random House.

McKittrick, D., & McVea, D. (2001). *Making sense of the troubles: a history of the Northern Ireland conflict*. Penguin UK.

Melaugh, M. (2021). *A Chronology of the Conflict - 1969*. Geraadpleegd op 29 maart 2022 van <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch69.htm>

Melaugh, M. (2022). *A Chronology of the Conflict - 1968*. Geraadpleegd op 16 maart 2022 van <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch68.htm>

Melaugh, M. (2022). *A Chronology of the Conflict - 1970*. Geraadpleegd op 4 april 2022 van <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch70.htm>

Melaugh, M. (2022). *A Chronology of the Conflict - 1971*. Geraadpleegd op 6 april 2022 van <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch71.htm>

Melaugh, M. (2022). *A Chronology of the Conflict - 1972*. Geraadpleegd op 12 april 2022 van <https://cain.ulster.ac.uk/othelem/chron/ch72.htm>

Melaugh, M. & McKenna, F. (2022). *'Bloody Sunday', 30 January 1972 - A Chronology of Events*. Geraadpleegd van <https://cain.ulster.ac.uk/events/bsunday/chron.htm>

Mitchell, C. (2017). *Religion, identity and politics in Northern Ireland: Boundaries of belonging and belief*. Routledge.

- Moeschberger, S. L., Dixon, D. N., Niens, U., & Cairns, E. (2005). Forgiveness in Northern Ireland: Model for Peace in the Midst of the "Troubles". *Peace and Conflict, 11*(2), 199-214. https://doi.org/10.1207/s15327949pac1102_5
- Morgan, A. (2000). *The Belfast Agreement: A practical legal analysis*. Belfast Press Ltd.
- Munck, R. (1992). The Making of the Troubles in Northern Ireland. *Journal of Contemporary History, 27*(2), 211-229. <https://doi.org/10.1177/002200949202700201>
- Nelson, S. (1984). *Ulster's Uncertain Defenders: Protestant Political Paramilitary and Community Groups and the Northern Ireland Conflict*. Appletree Press
- Noor, M., James Brown, R., & Prentice, G. (2008). Precursors and mediators of intergroup reconciliation in Northern Ireland: A new model. *British Journal of Social Psychology, 47*(3), 481-495. <https://doi.org/10.1348/014466607X238751>
- Northern Ireland Civil Rights Association. (1978). *We Shall Overcome: The History of the Struggle for Civil Rights in Northern Ireland 1968-78*. Belfast: Northern Ireland Civil Rights Association.
- Fitzduff, M., & O'Hagan, L. (2010). The Northern Ireland Troubles: INCORE background paper. *Centre for the Study of Conflict, University of Ulster*.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2005). Allport's intergroup contact hypothesis: Its history and influence. *On the nature of prejudice: Fifty years after Allport, 262-277*.
- Potter, J. (2008). *Testimony to Courage: The History of the Ulster Defence Regiment 1969-1992*. Pen and Sword.
- Prince, S. (2011). Narrative and the start of the Northern Irish Troubles: Ireland's revolutionary tradition in comparative perspective. *Journal of British Studies, 50*(4), 941-964. doi:10.1086/661184

- Prince, S., & Warner, G. (2019). *Belfast and Derry in Revolt: A New History of the Start of the Troubles*. Merrion Press.
- Pringle, P., & Jacobson, P. (2000). *Those are Real Bullets, Aren't They?: Bloody Sunday, Derry, 30 January 1972*. Fourth Estate.
- Pruitt, D. G. (2009). Escalation and de-escalation in asymmetric conflict. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 2(1), 23-31. <https://doi.org/10.1080/17467580903214501>
- Purdie, B. (1990). Politics in the Streets. *The Origins of the Civil Rights Movement in Northern Ireland*, 126.
- Rose, P. (1999). *How the troubles came to Northern Ireland*. Springer.
- Sanders, A. (2012). *Times of troubles: Britain's war in Northern Ireland*. Edinburgh University Press.
- Shanahan, T. (2008). *Provisional Irish Republican Army and the Morality of Terrorism*. Edinburgh University Press.
- Spivak G. C. (1985). The Rani of Sirmur: an essay in reading the archives. *History and Theory*, 24(3): 247-272 <https://doi.org/2505169>
- Stephan, W. G., & Renfro, L. (2002). The role of threat in intergroup relations. In D. Mackie & E. Smith (Eds.), *From prejudice to intergroup emotions: Differentiated reactions to social groups* (pp. 265–283). New York: Psychology Press.
- Stephan, W. S., & Stephan, C. W. (2013). An integrated threat theory of prejudice. In *Reducing prejudice and discrimination* (pp. 33-56). Psychology Press.
- Stephan, W. G., & Stephan, C. W. (1996). Predicting prejudice. *International Journal of Intercultural Relations*, 20(3-4), 409-426. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(96\)00026-0](https://doi.org/10.1016/0147-1767(96)00026-0)

- Sutton, M. (Ed.). (2002). *Bear in Mind these Dead: an Index of Deaths from the Conflict in Ireland, 1969-1993*. Beyond the Pale Publications.
- Tajfel, H., & Turner, J. (1979). An integrative theory of inter-group conflict. In Austin, W.G. & Worchel, S. *The Social Psychology of Inter-group Relations*. Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Taylor, D.M. & Moghaddam, F.M. (1994). Theories of intergroup relations. *Westport: Praeger*. 59-84
- Thompson, J. L. (1989). Deprivation and political violence in Northern Ireland, 1922-1985: A time-series analysis. *Journal of Conflict Resolution*, 33(4), 676-699.
<https://doi.org/10.1177%2F0022002789033004005>
- Trepte, S. (2013). *Social identity theory* (pp. 273-290). Routledge.
- Turner, J. C., & Reynolds, K. J. (2010). The story of social identity. In *Rediscovering social identity: Key readings*. Psychology Press, Taylor & Francis.
- Velasco González, K., Verkuyten, M., Weesie, J., & Poppe, E. (2008). Prejudice towards Muslims in the Netherlands: Testing integrated threat theory. *British journal of social psychology*, 47(4), 667-685. <https://doi.org/10.1348/014466608X284443>